

EN SAMMANFATTAD BILD AV UNGAS LEVNADSVILLKOR I SVERIGE

UNG IDAG 2024:1

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) 2024

Uppdragsansvarig: Vanessa Sevedag

Webb: www.mucf.se

Omslagsfoton medsols: Yuri Arcurs/Mostphotos,
Rdne Stock Project/Pexels, Yuri Arcurs/Mostphotos,
Thirdman/Pexels, José Maria Sava/Unsplash

Övriga foton:

- s. 6 Sam Lion/Pexels
- s. 8 Sam Balye/Unsplash
- s. 12 Olia Danilevich/Pexels
- s. 16 Rein Hart Julian/Unsplash
- s. 21 Eric Nopanen/Unsplash
- s. 26 Antoni Shkraba/Pexels
- s. 36 Derek Thomson/Unsplash
- s. 44 Daria Petrenko/Mostphotos
- s. 51 Karolina Grabowska/Pexels
- s. 54 Laurence Hamdy/Pexels

EN SAMMANFATTAD BILD AV
UNGAS LEVNADSVILLKOR I SVERIGE

UNG IDAG **2024:1**

Förord

Många unga i Sverige har goda levnadsvillkor. De flesta unga går ut gymnasieskolan med en examen och andelen unga som saknar gymnasieutbildning minskar. Arbetsmarknadssituationen ser än så länge god ut trots det sämre ekonomiska läget. Det finns dock tydliga skillnader i levnadsvillkor mellan olika grupper av unga. Fler tjejer än killar klarar exempelvis av skolan. Unga utrikes födda har betydligt sämre ekonomiska villkor samt större utmaningar i skolan och på arbetsmarknaden än inrikes födda, även om skillnaderna har minskat något de senaste åren.

De flesta unga mår bra, men andelen har minskat samtidigt som andelen med psykiska besvär är fortsatt hög. Unga utsätts också i högre grad än befolkningen i övrigt för våldsbrott och andelen som utsätts har inte minskat över tid. Det finns också växande skillnader i valdeltagande mellan unga med svensk och utländsk bakgrund.

Under det senaste året har det ekonomiska läget försämrats, vilket kan förväntas påverka ungas arbetsmarknadssituation framöver. Även om det än så länge inte återspeglas i underlaget i rapporten finns det en risk att unga som har ökade svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden kommer att påverkas särskilt mycket av en sämre konjunktur.

Med den här rapporten vill Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) ge en bred bild av ungas levnadsvillkor och kortfattat beskriva utvecklingen inom områdena utbildning, arbetsmarknad, boende, ekonomi, trygghet, fritid och inflytande och delaktighet. Resultaten visar på vikten av att fortsätta följa upp målet om att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

Arbetet med denna rapport har genomförts av Vanessa Sevedag (uppdragsansvarig) och Christoffer Åkesson på avdelningen för utredning.

Lena Nyberg

Generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	9
Inledning	13
Syfte	13
Undersökningens genomförande och redovisning	13
Definitioner för olika grupper av unga i rapporten	15
Ungas levnadsvillkor	17
Utbildning	18
Arbete och boende	22
Ekonomisk och social utsatthet	27
Inflytande och representation	33
Fysisk och psykisk hälsa	37
Kultur och fritid	40
Avslutande diskussion	45
Ungas situation på arbetsmarknaden har förbättrats och skillnader mellan unga minskat	46
Ungas valdeltagande har minskat bland unga med utländsk bakgrund	47
Utsatthet för våldsbrott vanligare bland unga	48
Ungas psykiska ohälsa en fortsatt utmaning	49
Referenser	52
Bilaga 1	
Nationella ungdomsenkäten	55

Sammanfattning

Regeringens ungdomspolitiska mål är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (regeringens proposition 2013/14:191). Den här rapporten är en del i MUCF:s arbete med att följa hur ungas levnadsvillkor utvecklas gentemot detta mål. Rapportens syfte är att ge en kort sammanfattad bild av ungas levnadsvillkor och lyfta fram förändringarna över tid och skillnader mellan olika grupper av unga. Rapporten är indelad i sex delar som ger en bild av ungas levnadsvillkor inom olika delar av livet.

Indikatorerna inom området *utbildning* visar att:

- 85 procent av niondeklassarna blev behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan läsåret 2021/22 och andelen ligger på samma nivå som före pandemin. Andelen är lägre bland utrikes födda unga än bland inrikes födda unga.
- Andelen unga 16–24 år som saknar gymnasieutbildning och inte studerar har minskat under flera år, men inte bland utrikes födda killar.
- 73 procent av unga som slutfört ett nationellt gymnasieprogram är behöriga till universitet och högskola läsåret 2021/22. Sedan 2014 har andelen behöriga ökat. Under hela tidsperioden har andelen behöriga varit högre bland tjejer än killar. Särskilt låg är andelen bland utrikes födda killar.
- Under pandemin minskade andelen unga som fick studiemedel för eftergymnasiala studier utomlands. Under 2022 ökade andelen, men är fortsatt lägre jämfört med perioden före pandemin.

Indikatorerna inom området *arbetsmarknad* visar att:

- Andelen unga som är öppet arbetslösa har under 2023 minskat till 7,2 procent. Andelen är betydligt högre bland utrikes födda unga, men skillnaden mellan inrikes och utrikes födda har minskat. Andelen är även högre bland killar än bland tjejer.
- Ungas mediantid i arbetslöshet ökade under pandemin. 2023 minskade mediantiden, men ligger fortfarande något högre jämfört med före pandemin. Mediantiden i arbetslöshet är högre för utrikes födda jämfört med inrikes födda.
- 5,7 procent unga varken arbetar eller studerar. Andelen är den lägsta sedan mätningarna startade. Andelen är dubbelt så hög bland utrikes födda som inrikes födda, men skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda har minskat.

Indikatorerna inom området *ekonomisk och social*

utsatthet visar att:

- Drygt var fjärde ung person i åldern 20–24 år har låg ekonomisk standard. Andelen med låg ekonomisk standard är högre bland utrikes födda än inrikes födda, men skillnaden har minskat under de senaste åren, särskilt mellan inrikes och utrikes födda killar.
- Andelen unga med ekonomiskt bistånd fortsätter att minska och ligger på 5 procent. Särskilt stor är minskningen bland utrikes födda killar, där andelen nästan halverats sedan 2019.
- Antalet unga som hotas av vräkning har ökat sedan 2019. Även antalet som har vräkts har ökat under samma tidsperiod. Antalet som både hotas av vräkning och har vräkts är betydligt högre bland killar.
- Unga är i högre grad än äldre utsatta för våldsbrott, såsom sexuellt våld, misshandel och personrån. Det har inte skett någon ökning av utsattheten för dessa brott över tid. Det har däremot skett en ökning av killars utsatthet för dödligt våld.

Indikatorer inom området *inflytande och delaktighet*

visar att:

- Valdeltagandet bland unga minskade 2022 från 86 till 83 procent i val till riksdagen. Minskningen var betydligt större bland unga med utländsk bakgrund, där valdeltagandet minskade med 10 procentenheter.
- Tjejer röstar fortsatt i högre grad än killar och skillnaden har varit stabil över tid.
- Allt färre unga är medlemmar i politiska partier. År 2022 var andelen 3 procent, vilket är den lägsta sedan mätningen började 2009. Det finns ingen skillnad mellan killar och tjejer eller inrikes och utrikes födda.
- Andelen unga är underrepresenterade i valda församlingar. Under 2022 minskade dessutom andelen unga både bland nominerade och valda till förtroendeuppdrag i riksdag, region- och kommunfullmäktige. Andelen killar är något högre jämfört med andelen tjejer i valda församlingar.

Indikatorer inom området *fysisk och psykisk hälsa* **visar att:**

- 77 procent av unga i åldern 16–24 år bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra. Detta är den lägsta andelen under perioden 2010–2022. Tjejer uppger i lägre grad än killar att de mår bra.
- En majoritet bland unga, 56 procent, uppger 2022 att de lider av ångslan, ångest eller oro. Allra högst är andelen bland tjejer med svensk bakgrund, där 76 procent uppger psykiska symtom.
- Den kraftiga ökningen av unga tjejer i åldern 13–19 år som vårdats för självskada och självmordsförsök under 2021 har inte fortsatt under 2022. Antalet ligger kvar på samma nivå som 2021. Bland killar och tjejer i åldern 20–24 år har antalet minskat.
- Antalet självmord har minskat bland unga i åldern 13–24 år och är på den lägsta nivån sedan 2011. Under hela perioden har antalet varit betydligt högre bland killar än tjejer.

Indikatorerna inom området *fritid* **visar att:**

- 72 procent av unga idrottar varje vecka på sin fritid.
- Andelen unga som idrottar i förening har minskat sedan 2007, men andelen som motionerar och idrottar är stabil. Tjejer med utländsk bakgrund idrottar och motionerar i lägre utsträckning än andra unga.
- Andelen unga som läser har minskat kraftigt sedan 2007 bland både killar och tjejer. De senaste åren har minskningen avtagit.
- 56 procent av unga är medlemmar i en förening. Det är vanligare att unga med svensk bakgrund är medlemmar i en förening jämfört med unga med utländsk bakgrund.

Inledning

Syfte

Regeringens ungdomspolitiska mål är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (regeringens proposition 2013/14:191). Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i uppdrag att följa hur ungas levnadsvillkor utvecklas gentemot detta mål. Det görs på flera olika sätt, inom ramen för myndighetens ungdomspolitiska uppföljningssystem. Bland annat redovisar och följer myndigheten statistik som indikatorer för ungas levnadsvillkor, vilka kompletteras med en årlig rapport. Årets uppföljning presenteras i två delar, där detta är den ena. I den här rapporten vill MUCF ge en bred bild av hur levnadsvillkoren för unga har förändrats över tid utifrån ett urval av dessa indikatorer. Myndigheten vill lyfta fram skillnader i levnadsvillkor mellan olika grupper av unga och peka på områden som behöver prioriteras för att det ungdomspolitiska målet ska nås. Myndigheten har också tagit fram en kompletterande rapport som innebär en fördjupning inom området ungas inflytande och representativitet (MUCF 2024).

Undersökningens genomförande och redovisning

Rapporten utgår ifrån de indikatorer för ungas levnadsvillkor som myndigheten följer inom ramen för det ungdomspolitiska uppföljningssystemet. Dessa hämtas ifrån elva olika myndigheter samt MUCF:s nationella ungdomsenkät. Samtliga finns tillgängliga på webbplatsen ungidag.se, där de presenteras under sex olika teman

- arbete och boende
- ekonomisk och social utsatthet
- fysisk och psykisk hälsa
- inflytande och representation
- kultur och fritid
- utbildning.

De indikatorer som presenteras i rapporten utgör ett urval. Särskilt fokus har lagts på att lyfta fram indikatorer där ungas levnadsvillkor förändras över tid, eller där det finns tydliga skillnader mellan olika grupper av unga. Samtliga indikatorer som myndigheten följer finns däremot tillgängliga på webbplatsen ungidag.se, där finns även mer detaljerade uppgifter kring olika grupper av unga. För ett antal indikatorer finns även uppgifter tillgängliga för län eller kommuner på ungidag.se.

De indikatorer som ligger till grund för rapporten berör huvudsakligen perioden 2011 till 2022. När ungas levnadsvillkor följs upp genom statistik, från både register och enkäter, finns det en naturlig eftersläpning i de uppgifter som är senast tillgängliga.

Begrepp och resultatredovisning i rapporten

Resultat från urvalsundersökningar som visar på skillnader mellan olika grupper av unga eller över tid diskuteras enbart i löptext om skillnaderna är statistiskt säkerställda. I figurerna förekommer både resultat där skillnaden mellan olika grupper av unga är statistiskt säkerställd och resultat där det inte finns en statistiskt säkerställd skillnad mellan hur olika grupper svarat.

Det ungdomspolitiska målet gäller alla unga mellan 13 och 25 år. Eftersom indikatorerna för ungas levnadsvillkor kommer från flera olika myndigheter och undersökningar kan det åldersintervall som presenteras variera. De flesta indikatorer berör unga mellan 16 och 24 år, men vissa indikatorer avser andra åldersintervall. Vilket åldersintervall som avses för respektive indikator redovisas i anslutning till den indikator det gäller. Samtliga indikatorer finns tillgängliga på webbplatsen ungidag.se. Där finns samtliga data presenterade tillsammans med beskrivningar av uppgifternas källa samt information om vilka unga som går att följa.

De indikatorer som används för att följa ungas levnadsvillkor går att bryta ner på olika undergrupper, som till exempel

- tjejer/killar
- inrikes/utrikes födda
- svensk/utländsk bakgrund
- yngre/äldre åldersgrupper.

Eftersom indikatorerna grundas i flera olika källor från olika myndigheter, skiljer sig möjligheterna att följa olika grupper av unga åt. I denna rapport bryts gruppen unga ner utifrån kön, åldersgrupper samt födelseland. I vissa fall finns även möjlighet att göra jämförelser mellan unga och en äldre jämförelsegrupp eller mellan unga i olika kommuner eller län. Dessa uppgifter finns tillgängliga på webbplatsen ungidag.se.

Unga är inte en homogen grupp. Den omfattar individer som alla kan ha vitt skilda möjligheter, förutsättningar och utmaningar. Det finns flera andra perspektiv som är relevanta att använda vid analyser av ungas levnadsvillkor, som exempelvis socioekonomisk bakgrund, föräldrars utbildningsnivå, var i landet unga bor och så vidare. De analyseras dock inte i denna rapport.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad i tre kapitel.

- **I kapitel ett** beskrivs bakgrunden till rapporten, hur den är upplagd och hur olika begrepp definieras. Den innehåller även en kort beskrivning av metoden.
- **I kapitel två** ges en sammanfattad bild av ungas levnadsvillkor. Kapitlet är indelat i sex olika delområden som var och ett beskriver en särskild del av ungas liv.
- **I kapitel tre** ges en sammanfattande diskussion av aktuella utmaningar kopplade till ungas levnadsvillkor samt hur dessa skiljer sig mellan olika grupper av unga.

Definitioner för olika grupper av unga i rapporten

Tjej/Kille

När resultatet redovisas uppdelat på kön används begreppen tjejer och killar. Med tjejer och killar avses antingen juridiskt kön, eller det kön som unga själva har identifierat att de har. Båda sätten att identifiera kön förekommer i denna rapport, vilket beror på att indikatorerna som används kommer från olika källor, och kan ha sin grund i exempelvis både registerdata och enkätundersökningar.

Inrikes född/Utrikes född

Med inrikes födda avses personer som är födda i Sverige. Utrikes födda är personer som är födda utomlands.

Svensk bakgrund/Utländsk bakgrund

Svensk bakgrund har personer som är födda i Sverige med minst en förälder som är inrikes född. Utländsk bakgrund har personer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Åldersgrupper

De flesta indikatorer berör unga mellan 16 och 24 år, åldersintervallen varierar något mellan olika källor. Då jämförelser görs mellan unga i olika åldersgrupper används i de flesta åldersgrupperna 16–19 år och 20–24 år.

2

Ungas levnadsvillkor

I det här kapitlet ger vi en sammanfattad bild av de indikatorer som myndigheten följer på ungas levnadsvillkor i förhållande till det ungdomspolitiska målet. De viktigaste förändringarna över tid lyfts, liksom skillnader mellan olika grupper av unga utifrån kön, födelseland eller ålder. Kapitlet är indelat i sex delar som följer ungas levnadsvillkor inom olika delar av livet, dessa är

- **Utbildning**
- **Arbete och boende**
- **Ekonomisk och social utsatthet**
- **Inflytande och representation**
- **Fysisk och psykisk hälsa**
- **Kultur och fritid**

UTBILDNING

Att välja utbildning, och i förlängningen ett yrke, är ett av de stora vägvalen i livet och det påverkar ungas liv i stor utsträckning. Utbildning är en av de viktigaste förutsättningarna för ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och leva ett självständigt liv. Här beskrivs kortfattat utvecklingen för de indikatorer som följer ungas utbildning.

Indikatorerna visar på följande:

- 85 procent av niondeklassarna blev behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan läsåret 2021/22 och andelen ligger på samma nivå som före pandemin. Andelen är lägre bland utrikes födda än bland inrikes födda unga.
- Andelen unga mellan 16–24 år som saknar gymnasieutbildning och inte studerar har minskat under flera år, men andelen har ökat något bland utrikes födda killar.
- 73 procent av unga som slutfört ett nationellt gymnasieprogram är behöriga till universitet och högskola läsåret 2021/22. Sedan 2014 har andelen behöriga ökat. Under hela tidperioden har andelen behöriga varit högre bland tjejer än killar. Särskilt låg är andelen bland utrikes födda killar.
- Under pandemin minskade andelen som fick studiemedel för eftergymnasiala studier utomlands. Under 2022 ökade andelen, men är fortsatt lägre jämfört med perioden före pandemin.

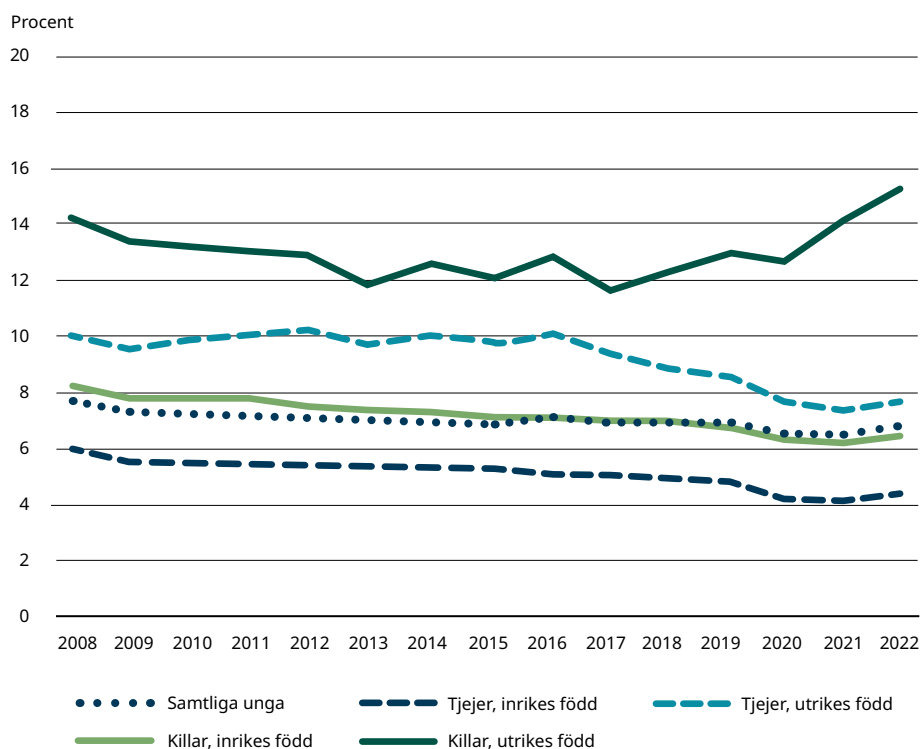
Andelen utrikes födda killar som saknar gymnasieutbildning fortsätter att öka

De allra flesta unga i åldern 16–24 år har studerat minst två år på gymnasiet, har en gymnasieexamen eller är i studier. År 2022 var det 6,8 procent bland unga i åldern 16–24 år som saknade gymnasieutbildning¹. Det är en liten ökning jämfört 2021 då andelen var 6,4 procent. Andelen har dock minskat svagt jämfört med mätperiodens början 2008.

Under hela perioden 2008 till 2022 har andelen som saknar gymnasieutbildning varit större bland killar än bland tjejer, både bland inrikes och utrikes födda unga. Skillnaden mellan killar och tjejer har varit genomgående större bland utrikes födda jämfört med inrikes födda. Sedan 2017 har denna skillnad ökat ytterligare till följd av att andelen har minskat bland utrikes födda tjejer,

¹ Gruppen unga som inte har uppnått 2-årig gymnasial utbildningsnivå och inte har varit i studier under höstterminen utgörs endast av dem för vilka det finns en uppgift om högsta utbildning i Utbildningsregistret. Personerna har utbildningsnivå 100–317, enligt Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN), i Utbildningsregistret. Högsta utbildning i Utbildningsregistret klassificeras enligt SUN, <http://scb.se/sun/>.

medan den har ökat kraftigt bland utrikes födda killar. År 2022 var det 15,4 procent bland utrikes födda killar som saknade gymnasieutbildning. Det är en betydligt högre andel jämfört med övriga grupper av unga. Se figur 2.1.

Figur 2.1 Andel unga 16–24 år som inte studerar och som saknar gymnasieutbildning, efter kön och födelse land, år 2008–2022. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 20 procent.

Källa: Utbildningsregistret (UREG) och Registret personer i utbildning (RPU).

Andelen unga som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet är på samma nivå som före pandemin

Läsåret 2021/22 var 85 procent av niondeklassarna behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan². Det är liten minskning jämfört med läsåret 2020/21, men på ungefär samma nivå som före pandemin.

Andelen behöriga har varit lägre bland utrikes födda än bland inrikes födda unga under hela perioden 2011/12 till 2021/22. Lsåret 2021/22 var andelen 64,6 procent bland utrikes födda unga och 88,7 procent bland inrikes födda unga. Skillnaden i behörighet mellan könen är också större bland utrikes födda än bland inrikes födda unga. Under de senaste åren har andelen behöriga bland utrikes födda killar dock ökat gradvis, vilket minskat skillnaden mellan könen.

² Med behöriga till gymnasiet avses här att vara behöriga till yrkesprogram. Det innebär att ha godkänt betyg A-E i minst åtta ämnen varav tre av dem är matematik, engelska och svenska alternativt svenska som andraspråk. De flesta elever som är behöriga till yrkesprogram är även behöriga till högskoleförberedande program, som kräver godkänt betyg i minst tolv ämnen.

Låg andel utrikes födda killar behöriga till studier vid universitet och högskola

Närmare tre fjärdedelar (72,5 procent) av de elever som slutförde gymnasieskolan på ett nationellt program gick ut med behörighet till universitet och högskola läsåret 2021/22³. Andelen har ökat långsamt sedan 2014. Andelen behöriga har varit större bland tjejer än bland killar under hela perioden 2011/12 till 2021/22, oavsett födelseland. Bland inrikes födda unga var andelen 81,5 procent bland tjejer och 67 procent bland killar läsåret 2021/22. I gruppen utrikes födda var motsvarande andelar 71,5 procent bland tjejer och 52,4 procent bland killar. Andelen behöriga bland utrikes födda killar minskade mellan 2018/19 och 2020/21, men har sedan åter ökat något.

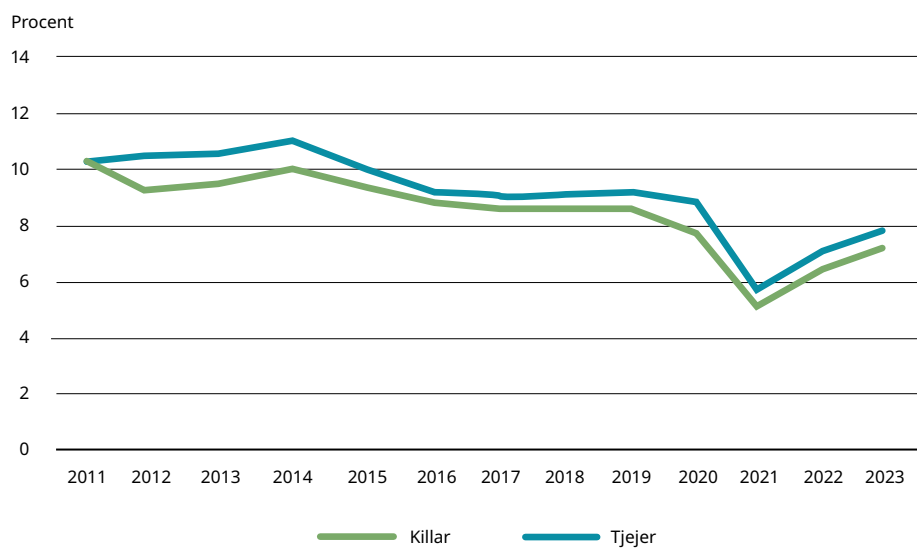
Små förändringar av andelen unga som studerar på universitet eller högskola

Andelen unga i åldern 19–24 år som studerade vid universitet/högskola var 22,8 procent hösten 2022. Det är en liten minskning jämfört med 2021, men andelen är fortfarande på en högre nivå än före pandemin. Minskningen har i huvudsak ägt rum i den yngre åldersgruppen 19–20 år. Andelen är fortsatt högre bland tjejer än bland killar, och högst andel finns bland inrikes födda tjejer. Bland inrikes födda tjejer var det 30,1 procent som studerade vid universitet/högskola hösten 2022. Motsvarande andel för inrikes födda killar. För utrikes födda tjejer respektive killar var motsvarande andelar samma år 19,1 respektive 10,2 procent.

Andel unga som studerar med studiemedel i utlandet ökar efter pandemin

Under läsåret 2022/23 studerade 7,6 procent av de unga i åldern 16–24 år utomlands med studiemedel, vilket är en liten ökning jämfört med föregående år. Andelen som studerar utomlands med studiemedel har dock minskat sedan första mättillfället 2011/12. Under hela mätperioden, bortsett från 2011/12, har andelen som studerar utomlands varit större bland tjejer än bland killar, men skillnaden mellan könen är relativt liten. Se figur 2.2.

³ Avser studerande på grundnivå och avancerad nivå vid svenska universitet och högskolor höstterminerna 2011 till 2022. Avser andel av befolkningen, inresande studenter är exkluderade.

Figur 2.2 Andel unga 16-24 år som har fått studiemedel för eftergymnasiala studier utomlands, efter kön, år 2011-2023. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 14 procent.

Källa: CSN:s officiella statistik.

ARBETE OCH BOENDE

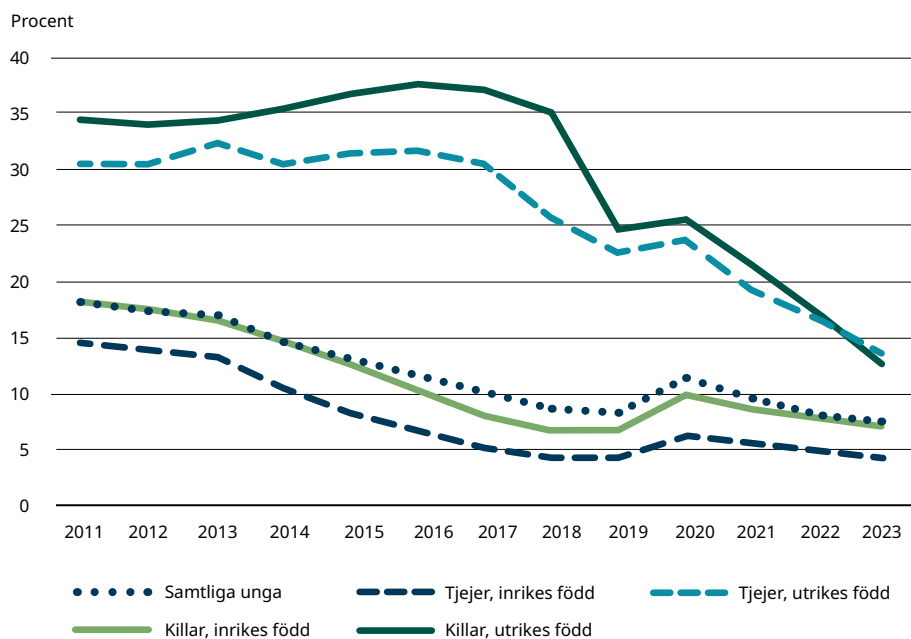
Att unga kan arbeta och försörja sig, och att de har möjlighet att skaffa ett eget boende, är viktiga förutsättningar för att kunna skapa självständiga liv. Här beskrivs kortfattat hur möjligheten för olika grupper av unga att etablera sig på arbetsmarknaden har utvecklats under de senaste åren.

Indikatorerna visar på följande:

- Andelen unga som är öppet arbetslösa har under 2023 minskat till 7,2 procent. Andelen är betydligt högre bland utrikes födda unga, men skillnaden mellan inrikes och utrikes födda har minskat. Andelen är även högre bland killar än bland tjejer.
- Mediantiden i arbetslöshet bland unga ökade under pandemin. Under 2023 minskade mediantiden, men ligger fortfarande på en något högre nivå jämfört med 2020. Mediantiden i arbetslöshet är längre för utrikes födda jämfört med inrikes födda unga.
- 5,7 procent unga varken arbetar eller studerar. Andelen har minskat något över tid. Andelen är dubbelt så hög bland utrikes födda som inrikes födda, men skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda har minskat.

Arbetslösheten bland unga har minskat

Andelen unga i åldern 16–24 år som var inskrivna hos Arbetsförmedlingen som öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd var 7,2 procent år 2023. Det är en liten minskning jämfört med 2022, då andelen var 7,9 procent. Andelen har minskat stadigt under flera år, bortsett från en tillfällig ökning under pandemiåret 2020. Sedan 2020 har andelen arbetslösa emellertid åter minskat. Andelen har minskat i samtliga grupper av unga, men minskningen har varit mer påtaglig bland utrikes födda unga. Mellan 2022 och 2023 minskade andelen från 16,9 till 13,9 procent i denna grupp, vilket har medfört att skillnaden i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda unga har minskat något. Andelen arbetslösa är dock fortfarande betydligt större bland utrikes födda unga än bland inrikes födda unga, 13,9 respektive 5,5 procent. Bland inrikes födda unga är andelen arbetslösa något större bland killar än bland tjejer, medan den är ungefär lika stor bland utrikes födda killar och tjejer. Se figur 2.3.

Figur 2.3 Andel unga 16–24 år som är öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd, efter kön och födelseland, år 2011–2023. Procent.

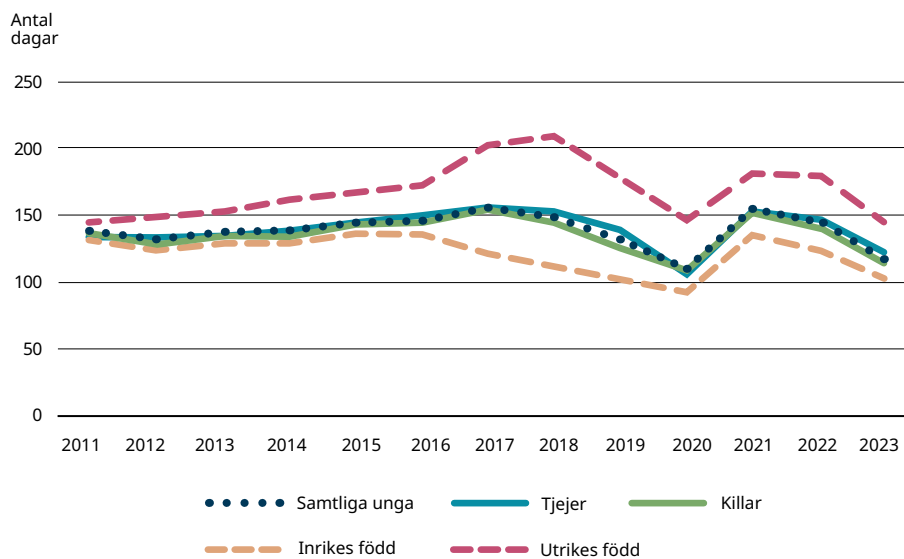
Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 40 procent.

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas.

Även andelen unga i åldern 16–24 år som är arbetslösa i mer än tre månader ökade något under pandemiåret 2020, men har därefter minskat gradvis. År 2023 var andelen 4,4 procent. Det är en liten minskning jämfört med 2022, och på en lägre nivå än före pandemin. Minskningen har skett framför allt bland utrikes födda unga. Andelen som är arbetslösa i mer än tre månader är dock fortfarande nästintill tre gånger så stor bland utrikes födda unga än bland inrikes födda unga, 9,4 respektive 3,2 procent. Bland inrikes födda unga är andelen något större bland killar än bland tjejer, medan den är ungefär lika stor bland utrikes födda killar och tjejer.

Mediantiden⁴ i arbetslöshet bland inskrivna arbetslösa i åldern 16–24 år ökade kraftigt mellan 2020 och 2021, från 110 till 152 dagar, men har därefter minskat stadigt. År 2023 var mediantiden 117 dagar. Det är en tydlig minskning jämfört med föregående år, men ligger fortfarande på en något högre nivå jämfört med 2020. Mediantiden i arbetslöshet har minskat i samtliga grupper av unga. Minskningen var dock något tydligare bland utrikes födda unga. Trots det är mediantiden i arbetslöshet fortfarande betydligt längre bland utrikes födda unga än bland inrikes födda unga, 145 respektive 102 dagar. Se figur 2.4.

⁴Mediantiden i arbetslöshet är det antal dagar som delar materialet i två lika stora delar. Det vill säga hälften av de inskrivna arbetslösa har varit arbetslösa längre än mediantiden och hälften har varit arbetslösa kortare än mediantiden.

Figur 2.4 Mediantid i arbetslöshet bland inskrivna arbetslösa 16–24 år, efter kön och födelse land, år 2011–2023. Antal dagar.

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas.

Andelen unga i åldern 16–24 år som går till arbete eller studier efter att de har deltagit i program med aktivitetsstöd hos Arbetsförmedlingen var 37,4 procent år 2023, vilket är en liten minskning jämfört med föregående år. Minskningen har skett i samtliga grupper av unga men mest bland inrikes födda unga. Det är dock fortfarande fler inrikes födda unga än utrikes födda unga som går till arbete eller studier efter att de deltagit i program med aktivitetsstöd hos Arbetsförmedlingen. År 2023 var andelen 40,1 procent bland inrikes födda unga och 33,1 procent bland utrikes födda unga. Allra lägst är andelen bland utrikes födda tjejer, där 25,1 procent gick till arbete eller studier efter att ha deltagit i program med aktivitetsstöd. Det finns däremot inga större skillnader mellan övriga grupper av unga.

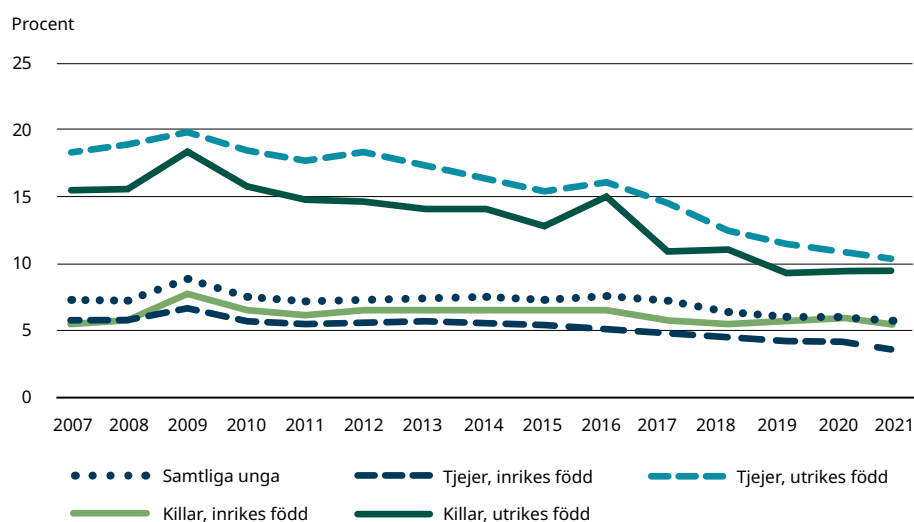
60 000 unga i åldern 16–24 år utan arbete eller studier

Unga som varken arbetar eller studerar, även kallad uvas-gruppen, är ett mått som fångar upp unga som står utanför både arbete och studier⁵. År 2021 var 60 070 unga i åldern 16–24 år utan arbete eller studier, vilket motsvarar en andel om 5,7 procent. Det innebär en liten minskning jämfört med 2020 då andelen var 6,2 procent. Sett till hela tidsperioden 2007–2021 har andelen unga i åldern 16–24 år som varken arbetar eller studerar minskat med 1,7 procentenheter. Se figur 2.5.

⁵ Avser unga 16–29 år som under ett helt kalenderår inte: haft inkomster över ett basbelopp (47 300 år 2020), inte haft studiemedel eller varit utbildningsregistrerade eller studerat vid SFI mer än 60 timmar. För åren 2015–2020 är gränspendlare till Norge, Finland och Danmark borträknade. Gränspendlare är personer som är folkbokförda i Sverige, men som arbetar i ett land som gränsar till Sverige. För åren 2007–2014 är enbart gränspendlare till Norge och Danmark borträknade. Det innebär att de kommuner som har många gränspendlare till Finland inte har fullt jämförbara siffror över hela mätperioden.

Andelen unga som varken arbetar eller studerar var mer än dubbelt så stor bland utrikes födda än bland inrikes födda år 2021, 9,9 respektive 4,6 procent. Andelen har varit större bland utrikes än bland inrikes födda under hela mätperioden, men skillnaden mellan grupperna har minskat de senaste åren. Bland inrikes födda unga är det en större andel killar än tjejer som varken arbetar eller studerar, medan det omvända gäller bland utrikes födda unga. Mellan 2020 och 2021 minskade andelen i nästan alla grupper, utom bland utrikes födda killar. Inom denna grupp ökade andelen smått för andra året i rad. Andelen är dock fortfarande störst bland utrikes födda tjejer, men skillnaden mellan utrikes födda tjejer och utrikes födda killar har minskat under de senaste åren och är numera förhållandevis liten.

Det är betydligt fler som varken arbetar eller studerar i åldersgruppen 25–29 år än i gruppen 16–24 år. Andelen var 11,2 procent i den äldre åldersgruppen år 2021. Liksom i den yngre åldersgruppen är andelen störst bland utrikes födda kvinnor följt av utrikes födda män, där 21,3 respektive 17,6 procent varken arbetade eller studerade 2021. Motsvarande andelar var 9,3 procent bland inrikes födda män och 7,8 procent bland inrikes födda kvinnor.

Figur 2.5 Andel unga 16–24 år som varken arbetar eller studerar, efter kön och födelse land, år 2007–2021. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 25 procent.

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas.

Andelen unga som bor hemma kvar på samma nivå

Under 2022 bodde 30,4 procent av unga i åldern 20–24 år kvar hemma hos sina föräldrar⁶. Andelen är i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Andelen har dock minskat sedan 2017 då 43,8 procent uppgav att de bodde kvar hemma hos sina föräldrar. Det finns inga skillnader i andelen hemmaboende unga utifrån kön eller svensk respektive utländsk bakgrund. Bland unga i åldern 20–29 år som flyttat hemifrån uppgav 75 procent att de bor i hyresrätt, 16,5 procent i bostadsrätt och 6,8 procent i äganderätt år 2022⁷.

En av fyra unga upplever lågt inflytande i arbetet

Andelen unga i åldern 20–29 år som upplever lågt inflytande i arbetet var 24,4 procent år 2021⁸. Motsvarande andel i åldersgruppen 30–64 år var 22,6 procent. Skillnaden mellan åldersgrupperna är dock inte statistiskt säkerställd.

⁶ Andelen unga i åldern 20–24 år som angett att de bor hemma med sina föräldrar i Statistiska centralbyråns undersökningar av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

⁷ Andelen personer som svarat att de hyr sin bostad på frågan ”Äger du eller hyr du/ni bostaden eller är det en bostadsrätt?” i SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden.

⁸ Uppgifterna om upplevt inflytande i arbetet är hämtade från Arbetsmiljöenkäten, som är en tilläggsundersökning till Arbetskraftsundersökningarna (AKU) och genomförs av SCB på uppdrag av Arbetsmiljöverket.

EKONOMISK OCH SOCIAL UTSATTHET

Att unga har trygga ekonomiska levnadsförhållanden med möjlighet att klara av löpande utgifter och att de kan vara trygga i samhället utan att utsättas för olika sorters brott eller kränkningar är två viktiga områden som relaterar till att unga ska ha goda levnadsvillkor. Här beskriver vi kortfattat utvecklingen och skillnader mellan olika grupper av ungas utsatthet utifrån ett ekonomiskt och ett socialt perspektiv.

Indikatorerna visar på följande:

- Drygt var fjärde ung person mellan 20–24 år har låg ekonomisk standard. Andelen med låg ekonomisk standard är högre bland utrikes födda än inrikes födda unga. Men skillnaden har minskat under de senaste åren, särskilt mellan inrikes och utrikes födda killar.
- Andelen unga med ekonomiskt bistånd fortsätter att minska och ligger på 5 procent. Särskilt stor är minskningen bland utrikes födda killar, där andelen nästan halverats sedan 2019.
- Antalet unga som hotas av vräkning har ökat sedan 2019. Även antalet som har vräkts har ökat under samma tidsperiod. Antalet som både hotas av vräkning och har vräkts är betydligt högre bland killar.
- Ungar är i högre grad än äldre utsatta för våldsbrott, såsom sexuellt våld, misshandel och personrån. Det har inte skett någon ökning av utsattheten för dessa brott över tid. Det har däremot skett en ökning av killars utsatthet för dödligt våld.

Andelen unga utrikes födda som lever i ekonomisk utsatthet minskar

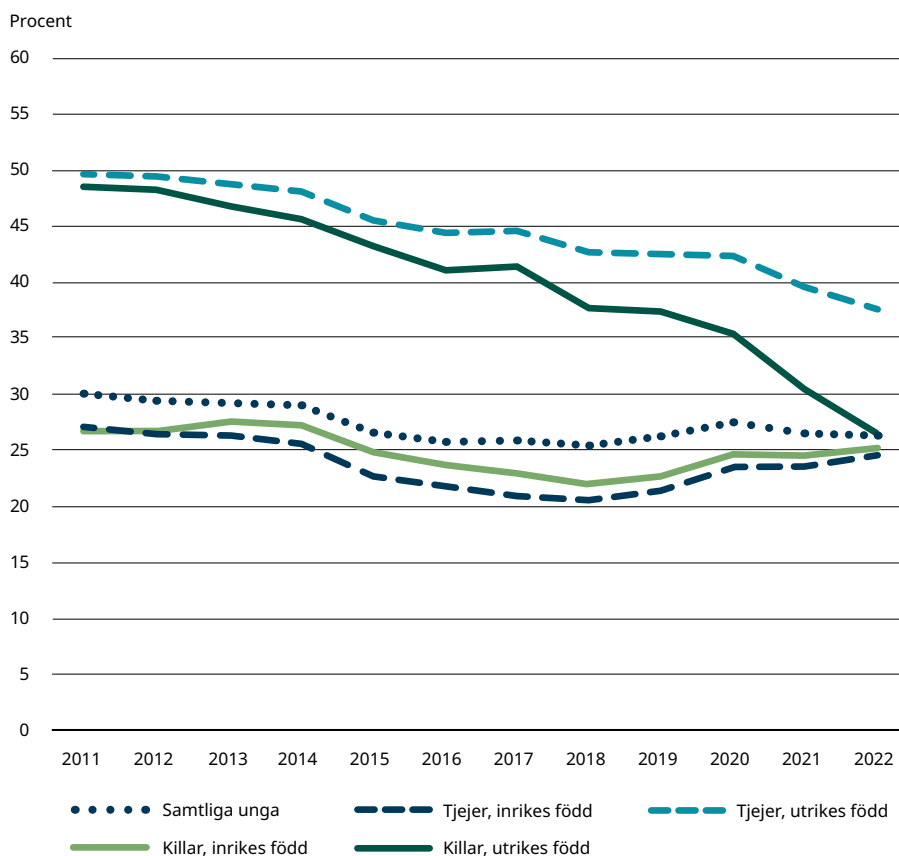
MUCF följer upp ett flertal indikatorer kopplat till ekonomisk trygghet och utsatthet bland unga. Dessa innefattar bland annat ekonomisk standard, ekonomiskt bistånd, vräkningar och skulder.

År 2021 hade 26,4 procent av unga i åldern 20–24 år låg ekonomisk standard⁹. Jämfört med föregående år minskade andelen bland utrikes födda unga (från 34,1 till 30,9 procent), medan den ökade något bland inrikes födda unga (från 24 till 24,9 procent). Under hela mätperioden har andelen unga med låg ekonomisk standard varit högre bland utrikes födda unga än bland unga födda i Sverige, men skillnaden mellan grupperna har minskat påtagligt under de senaste åren. Det beror främst på att andelen har minskat kraftigt bland utrikes

⁹ En person med låg ekonomisk standard bor i ett hushåll som har en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är lägre än 60 procent av medianvärdet för samtliga i befolkningen. Källa: SCB, Inkomster och skatter.

födda killar, vilket har lett till att skillnaden mellan utrikes födda killar och utrikes födda tjejer har ökat. För inrikes födda unga syns däremot knappt någon skillnad mellan killar och tjejer. Se figur 2.6.

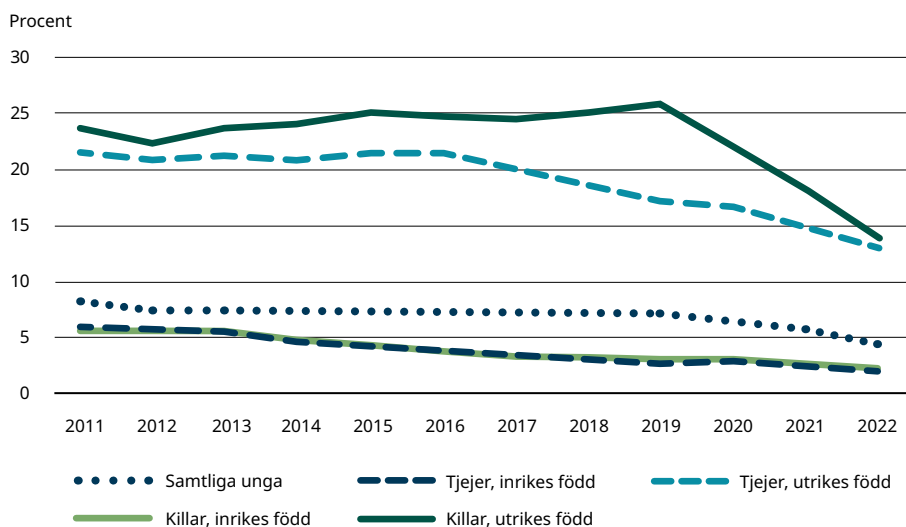
År 2022 fick 4,6 procent av unga i åldern 18–24 år ekonomiskt bistånd. Det är en minskning jämfört med 2021 och den lägsta andelen sedan mätningarna startade 2011. Under hela mätperioden har andelen varit större bland utrikes födda än bland inrikes födda unga. År 2022 var andelen 13,3 procent bland utrikes födda unga och 2,1 procent bland inrikes födda unga. Bland utrikes födda är andelen något större bland killar än bland tjejer. Andelen har minskat stadigt bland både utrikes födda killar och tjejer de senaste åren. Minskningen har varit särskilt stor bland utrikes födda killar, där har andelen nästintill halverats mellan 2019 och 2022. Bland inrikes födda unga finns det inga skillnader mellan killar och tjejer. Se figur 2.7.

Figur 2.6 Andel unga 20–24 år, med och utan barn, boende i egna hushåll med en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är mindre än 60 procent av medianinkomsten för samtliga, efter kön och födelseland, år 2011–2022. Procent.

Not: Observera att axeln för andelen har brutits och går till 60 procent.

Källa: SCB, Inkomster och skatter.

Figur 2.7 Andel unga 18–24 år som fått ekonomiskt bistånd, efter kön och födelseland, år 2011–2022. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 30 procent.

Källa: Socialstyrelsen, registret över ekonomiskt bistånd.

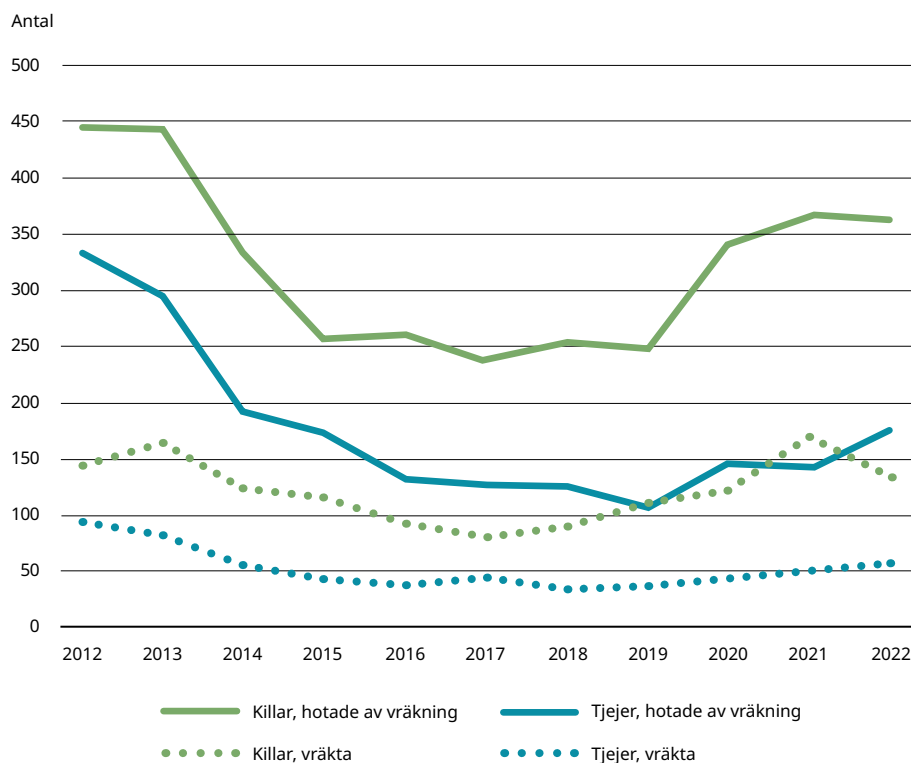
Antalet unga som hotas av vräkning ökar, men antalet med skulder och betalningsföreläggande minskar

Antalet unga mellan 18–24 år som blivit hotade av vräkning¹⁰ var 541 år 2022, vilket är en liten ökning jämfört med 2021 då antalet var 511. Antalet ansökningar om vräkning (hot) har ökat gradvis sedan 2019, men är fortfarande lägre än i början av mätperioden. Även antalet unga som blivit vräkta¹¹ ökade mellan 2019 och 2021. Däremot minskade antalet verkställda vräkningar från 225 till 195 mellan 2021 och 2022. Under hela perioden 2012 till 2022 har både antalet ansökningar om vräkning och antalet verkställda vräkningar varit högre bland killar än bland tjejer. Se figur 2.8.

Antalet unga i åldern 18–24 år som har skulder för indrivning har minskat under perioden 2012 till 2022, från 26 980 till 19 790. Under samma period har även antalet unga med betalningsföreläggande minskat, från 54 114 till 40 971. Antalet med skulder och betalningsföreläggande har varit större bland unga i åldersgruppen 20–24 år än i gruppen 18–19 år under hela mätperioden. Antalet har också varit större bland killar än bland tjejer.

¹⁰ Antal unga som haft inkommen ansökan om avhysning hos Kronofogdemyndigheten. Detta innebär att de blivit hotade av vräkning. Källa: Kronofogdemyndigheten, uppföljningsverktyget WinIT.

¹¹ Antal unga som varit föremål för verkställd vräkning. Källa: Kronofogdemyndigheten, uppföljningsverktyget WinIT.

Figur 2.8 Antal inlämnade ansökningar om vräkningar (hot) samt antal genomförda vräkningar bland unga 18–24 år, efter kön, år 2012–2022. Antal.

Källa: Kronofogdemyndigheten, uppföljningsverktyget WinIT.

Marginell ökning av antalet unga som dygnsvårdats inom LVU och SoL

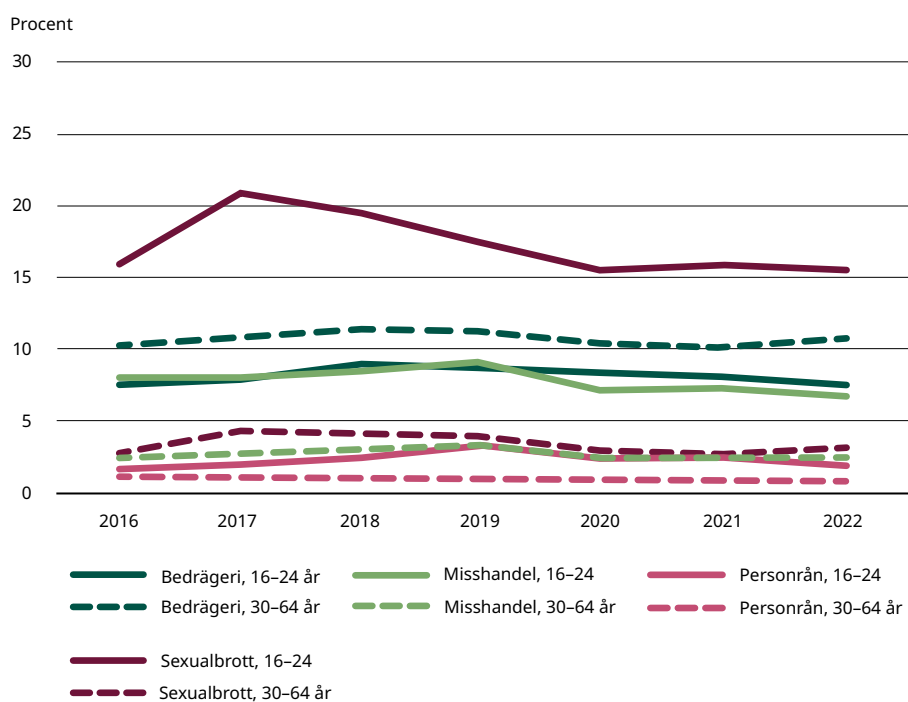
Andelen unga i åldern 13–17 år som dygnsvårdats enligt lagen om vård av unga (LVU) eller socialtjänstlagen (SoL) var 16,8 per 1 000 individer år 2022. Det är en liten ökning jämfört med föregående år. Andelen var marginellt större bland tjejer än bland killar, 16,9 respektive 16,7 per 1 000 individer. Ur ett längre tidsperspektiv har andelen minskat både bland killar och tjejer, men minskningen har varit störst bland killar.

Unga utsätts för brott i högre utsträckning än övriga befolkningen

Utsattheten för brott är generellt större bland unga än bland äldre. Unga i åldern 16–24 år uppgår i större utsträckning än vuxna över 30 år att de utsätts för misshandel, personrån och sexualbrott. Utsatthet för bedrägeri är den enda brottstypen som är vanligare bland vuxna över 30 år. Skillnaden mellan åldersgrupperna är störst vid sexualbrott. År 2022 uppgav 15,5 procent av unga i åldern 16–24 år att de utsätts för sexualbrott medan motsvarande andel bland vuxna över 30 år var 3,1 procent. Utsattheten för brott har legat på en relativt stabil nivå de senaste åren. Se figur 2.9.

Det finns även tydliga könsskillnader i vilka brott som unga i åldern 16–24 år utsatts för. Killar uppger i större utsträckning än tjejer att de utsatts för misshandel och personrån. Bland killar uppger 8,7 procent att de utsatts för misshandel och 3,6 procent att de utsatts för personrån under 2022 medan motsvarande siffror bland tjejer är 5,2 respektive 0,7 procent. Betydligt fler tjejer än killar uppger däremot att de utsatts för sexualbrott under 2022, 25,3 respektive 3,1 procent. Det finns dock ingen skillnad mellan könen vad gäller utsattheten för bedrägeri.

Utrikes födda unga i åldern 16–24 år uppger i större utsträckning än inrikes födda unga att de har utsatts för bedrägeri under 2022, 10,3 respektive 7 procent. Detta medan en större andel inrikes än utrikes födda unga uppger att de har utsatts för sexualbrott, 16,5 respektive 10 procent. Däremot går det inte att urskilja någon signifikant skillnad mellan inrikes och utrikes födda vad gäller utsattheten för misshandel och personrån.

Figur 2.9 Andel personer 16–64 år som utsatts för bedrägeri, misshandel, personrån eller sexualbrott, efter ålder, år 2016–2022. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 30 procent.

Källa: Brottsförebyggande rådet, Nationella trygghetsundersökningen.

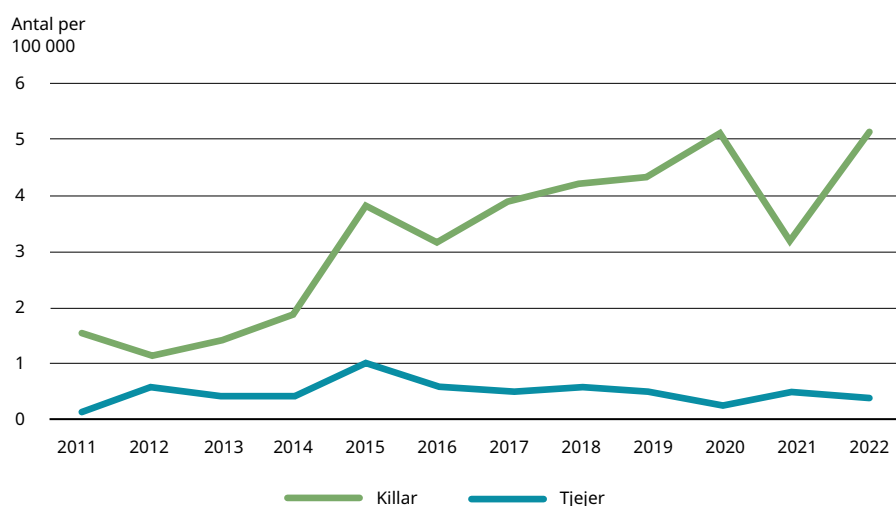
Andelen unga i åldern 16–24 år som känner sig otrygga i sitt bostadsområde uppgick till 31 procent under 2023. Andelen har legat stabilt under hela perioden 2017 till 2023. Andelen är högre bland unga 16–24 år än bland de äldre jämförelsegrupperna 25–29 år och 30–64 år. Det är betydligt vanligare att tjejer känner sig otrygga i sitt bostadsområde än att killar gör det, 43 respektive

16 procent. Det finns däremot ingen signifikant skillnad i upplevd otrygghet mellan inrikes och utrikes födda unga.

Antalet lagföringsbeslut som rör unga i åldern 15–24 år var 34 000 år 2022. Av dessa avsåg 28 081 killar och 5 919 tjejer. Antalet lagföringsbeslut bland unga har minskat sedan mätningarna började 2011. Då var antalet 45 090. Under hela mätperioden har antalet lagföringsbeslut varit högre i åldersgruppen 15–20 år än i åldersgrupperna 21–24 år och 25–29 år.

Dödligt våld gentemot killar på fortsatt högre nivå

Antalet unga i åldern 13–24 år som avlidit till följd av dödligt våld¹² har ökat under perioden 2011 till 2022. Ökningen har i huvudsak ägt rum bland killar. År 2022 var antalet avlidna per 100 000 till följd av dödligt våld 5,1 bland killar och 0,4 bland tjejer, vilket kan jämföras med 1,6 bland killar och 0,1 bland tjejer under 2011. Det innebär att minskningen under 2021 endast var tillfällig och antalet offer för dödligt våld bland killar är fortsatt högre jämfört med för 10 år sedan. Se figur 10. Antalet våldsrelaterade dödsfall är högre bland unga 16–24 år än bland de äldre jämförelsegrupperna 25–29 år och 30–64 år.

Figur 2.10 Antal unga 13–24 år som avlidit till följd av dödligt våld per 100 000 individer, efter kön, år 2011–2022. Antal per 100 000.

Källa: Socialstyrelsens dödsorsaksstatistik.

¹² Med dödligt våld avses här död till följd av ”övergrepp av annan person” ICD 10-kod: X85-Y09.

INFLYTANDE OCH REPRESENTATION

Ungas möjligheter till inflytande i samhället hänger tydligt samman med målet att unga ska ha inflytande över samhällsutvecklingen. Det bygger både på möjligheten för unga att göra sin röst hörd, men också på att unga har reella möjligheter att påverka och ta del i politiska beslutsprocesser. Här beskrivs kortfattat utvecklingen för de indikatorer som rör ungas inflytande och representation.

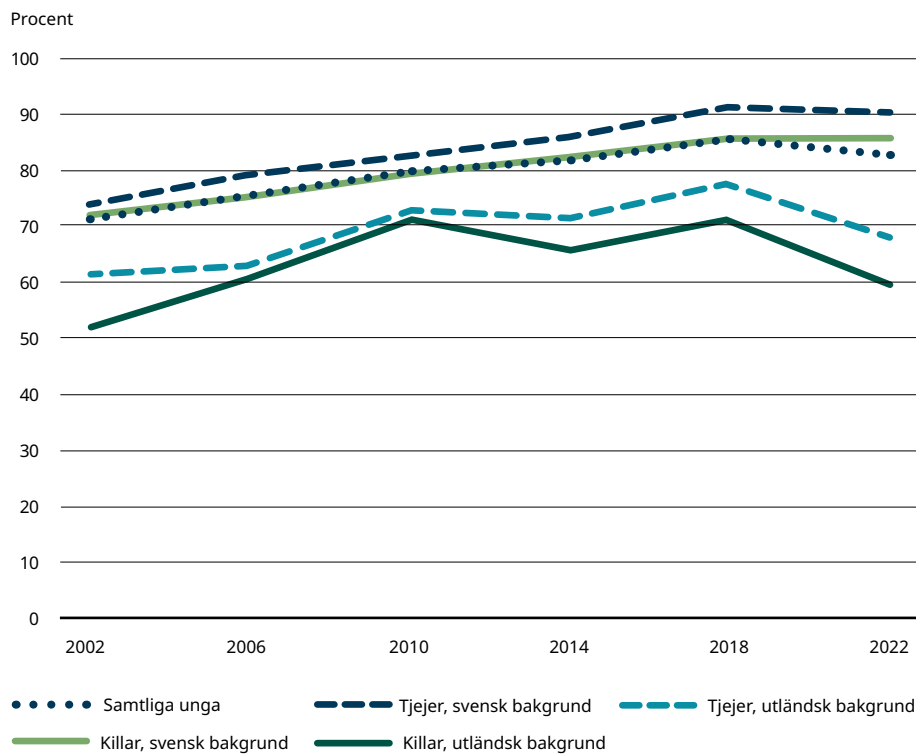
Indikatorerna visar på följande:

- Valdeltagandet bland unga minskade 2022 från 86 till 83 procent i val till riksdagen. Minskningen var betydligt större bland unga med utländsk bakgrund, där valdeltagandet minskade med 10 procentenheter.
- Tjejer röstar fortsatt i högre grad än killar, och skillnaden har varit stabil över tid.
- Allt färre unga är medlemmar i politiska partier. Andelen var 3 procent år 2022, vilket är den lägsta sedan mätningen började 2009. Det finns ingen skillnad mellan killar och tjejer eller inrikes och utrikes födda.
- Andelen unga är underrepresenterade i valda församlingar. Under 2022 minskade dessutom andelen unga både bland nominerade och valda till förtroendeuppdrag i riksdag, region- och kommunfullmäktige. Andelen killar är något högre jämfört med andelen tjejer i valda församlingar.

Valdeltagandet bland unga har minskat, särskilt bland utrikes födda

Ungas valdeltagande minskade i samtliga val 2022. Därmed bryts den uppåtgående trend som pågått sedan 2002. I riksdagsvalet 2022 röstade 82,7 procent av unga i åldern 18–24 år. Det innebär en minskning med omkring 3 procentenheter jämfört med 2018 års val. Se figur 2.11. En något lägre andel röstade i region- och kommunfullmäktigevalen, 75,8 respektive 76,4 procent. Nedgången i valdeltagande syns även i de äldre jämförelsegrupperna 25–29 år och 30–64 år.

Precis som tidigare är valdeltagandet i allmänhet högre bland tjejer än bland killar. Skillnaden mellan könen har varit relativt stabil under hela perioden 2002 till 2022. Valdeltagandet är också högre bland unga med svensk bakgrund än bland unga med utländsk bakgrund. Valdeltagandet har varit högre bland unga med svensk bakgrund under hela mätperioden, men skillnaden mellan grupperna ökade mellan 2018 och 2022 års val. Detta beror på att valdeltagandet har minskat bland unga med utländsk bakgrund.

Figur 2.11 Valdeltagande i val till riksdag bland unga 18–24 år, efter kön och födelseland, år 2002–2022. Procent.

Källa: SCB, valstatistik.

Allt färre unga är medlemmar i politiska partier

Andelen unga i åldern 16–24 år som är medlemmar i politiska partier var 2,9 procent år 2022. Det är den lägsta noteringen sedan mätningarna började 2009. Det finns ingen skillnad i andelen unga som är medlemmar i politiska partier mellan killar och tjejer eller mellan inrikes och utrikes födda unga.

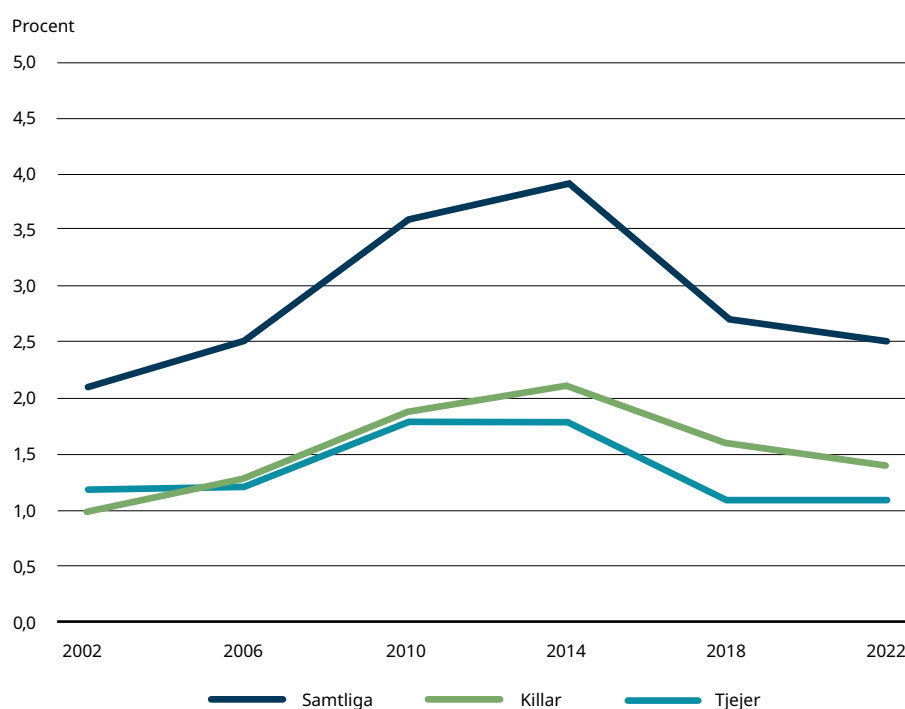
Färre unga bland förtroendevalda

Unga är underrepresenterade i nomineringar och val till förtroendeuppdrag på alla politiska nivåer. Unga i åldern 18–24 år utgjorde omkring 10 procent av befolkningen år 2022. I riksdagsvalet 2022 var andelen unga 18–24 år 4,1 procent bland de nominerade. I val till region- och kommunfullmäktige var andelen något lägre, 3,6 respektive 3,2 procent. I samtliga val har andelen unga bland de nominerade minskat jämfört med 2018 års val. Andelen nominerade i riksdagsvalet var något större i åldersgruppen 25–29 år än i gruppen 18–24 år. I val till region- och kommunfullmäktige fanns det däremot knappt någon skillnad mellan åldersgrupperna. Under hela mätperioden har andelen varit något större bland killar än bland tjejer.

Även andelen valda bland unga 18–24 år minskade något i samtliga val jämfört med 2018 års val. I det senaste riksdagsvalet 2022 var andelen valda bland unga 0,6 procent. I val till region- och kommunfullmäktige var andelen 3,3 respektive 2,5 procent. I samtliga val var andelen valda större i åldersgruppen 25–29 år

än i gruppen 18–24 år. Det var en något större andel killar än tjejer som valdes in till region- och kommunfullmäktige. Se figur 2.12. I val till riksdagen fanns det däremot ingen skillnad i andelen valda mellan killar och tjejer. Det ska dock nämnas att det totala antalet unga som valdes in till riksdagen 2022 endast var 2 personer.

Under mandatperioden 2018–2022 avgick ungefär fyra av tio ledamöter på regional och kommunal nivå. På riksnivå avgick endast en ledamot. Andelen som avgått under den senaste mandatperioden var större i åldersgruppen 18–24 år än i gruppen 25–29 år, på såväl riksnivå som regional och kommunal nivå. Det var också en större andel tjejer än killar som avgick under mandatperioden.

Figur 2.12 Andel invalda till kommunfullmäktige bland unga 18–24 år, efter kön, år 2002–2022. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 5 procent.

Källa: SCB, valstatistik.

FYSISK OCH PSYKISK HÄLSA

En god och jämlik hälsa är en viktig del av målet att alla unga ska ha goda levnadsvillkor. Hälsan både påverkar och påverkas av många delar av ungas liv. Det gäller bland annat möjligheterna att bedriva studier, arbeta eller ta aktiv del i samhället. Här ges en kortfattad bild av utvecklingen inom de indikatorer som rör ungas hälsa.

Indikatorerna visar på följande:

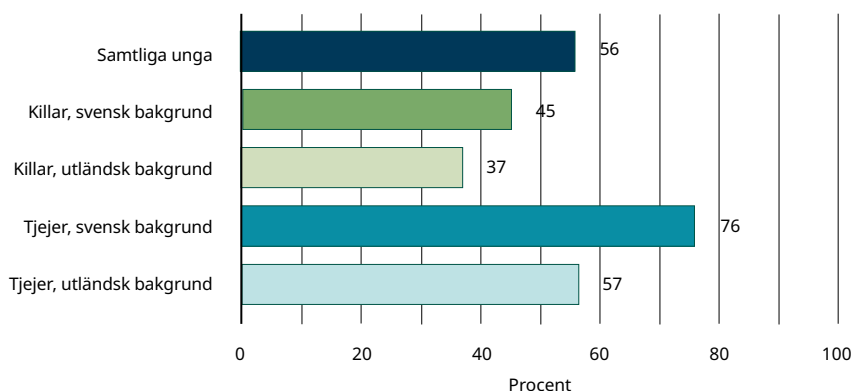
- 77 procent av unga i åldern 16–24 år bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra. Det är den lägsta andelen under perioden 2010–2022. Tjejer uppger i lägre grad än killar att de mår bra.
- En majoritet bland unga, 56 procent, uppger 2022 att de lider av ängslan, ångest eller oro. Allra högst är andelen bland tjejer med svensk bakgrund, där 76 procent uppger psykiska symtom.
- År 2021 skedde en kraftig ökning av unga tjejer mellan 13–19 år som vårdats för självskada och självmordsförsök. Antalet ligger kvar på samma nivå 2022 som året innan. Bland killar och tjejer i åldrarna 20–24 år har antalet däremot minskat.
- Antalet självmord har minskat bland unga mellan 13–24 år och är på den lägsta nivån sedan 2011. Under hela perioden har antalet varit betydligt högre bland killar än tjejer.

De flesta unga bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra, men andelen minskar för andra året i rad

Drygt tre fjärdedelar (77,2 procent) av unga i åldern 16–24 år bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra år 2022. Det är den lägsta siffran hittills under perioden 2010 till 2022. Under hela mätperioden har andelen unga som mår bra varit lägre bland tjejer än bland killar. Andelen var 71,6 procent bland tjejer och 82,5 procent bland killar år 2022. Andelen som mår bra har minskat bland både killar och tjejer jämfört med första mättillfället 2010, men minskningen har varit större bland tjejer. Andelen unga som uppgav att de mår bra var något mindre bland inrikes än bland utrikes födda år 2022, 76,5 respektive 80,2 procent.

Tre fjärdedelar av unga tjejer med svensk bakgrund uppger psykiska besvär

Andelen unga som besvärar av oro, ångest eller i ängslan följs genom SCB:s undersökning av levnadsförhållanden. I 2022 års undersökning var andelen unga 16–24 år med psykiska symtom i form av ängslan, oro eller ångest 55,9 procent¹³. Särskilt hög var andelen bland tjejer med svensk bakgrund där andelen är 76 procent, vilket kan jämföras med 44,5 procent bland killar med svensk bakgrund. Bland unga med utländsk bakgrund fanns det inte någon statistiskt säkerställd skillnad mellan killar och tjejer år 2022. Se figur 2.13.

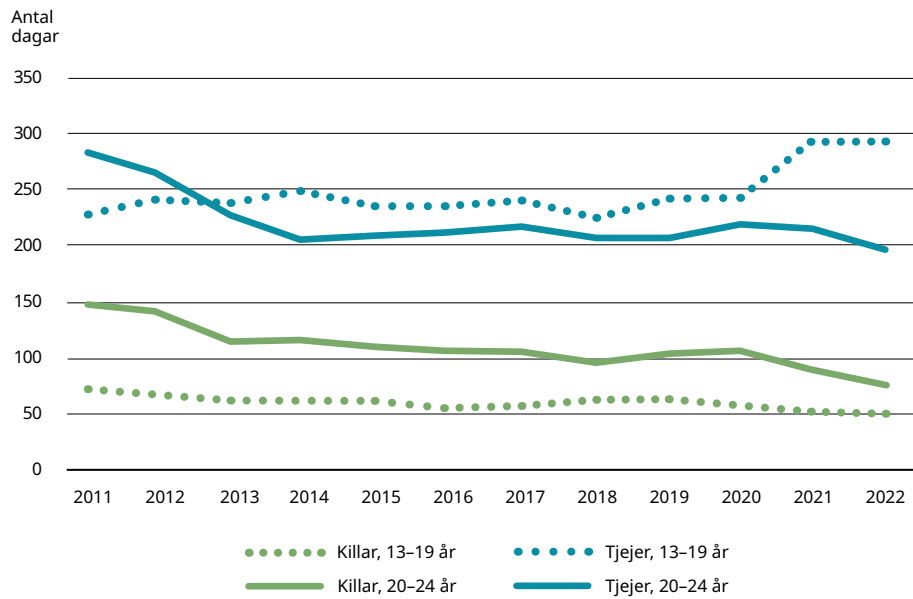
Figur 2.13 Andel unga 16–24 år som anger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest, efter kön och födelse land, år 2022. Procent.

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

Ökningen av självskador och självmordsförsök bland unga tjejer har avstannat, men nivån är fortfarande oroväckande hög

Andelen unga i åldern 13–24 år som vårdats ineliggande på sjukhus till följd av självmordsförsök eller annan avsiktligt självdestruktiv handling var 155,1 per 100 000 individer år 2022. Det är en liten minskning jämfört med 2021. Liksom tidigare år är det betydligt fler tjejer än killar som vårdats för självmordsförsök eller annan avsiktlig självdestruktiv handling, 256,5 respektive 62,2 per 100 000. Bland killar är andelen störst i åldersgruppen 20–24 år, medan andelen är störst i åldersgruppen 13–19 år bland tjejer. Under 2021 skedde en kraftig ökning av andelen unga tjejer i åldern 13–19 år som vårdats för självmordsförsök eller annan självdestruktiv handling. Den senaste mätningen 2022 visar dock tecken på att denna utveckling har avstannat. Se figur 2.14.

¹³ Resultaten från 2022 års undersökning är dessvärre inte helt jämförbara med föregående års undersökningar på grund av byte av datainsamlingsmetod i Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

Figur 2.14 Unga 13–24 år som vårdats för självmordsförsök eller annan självdestruktiv handling, efter kön och ålder, år 2011–2022. Antal per 100 000.

Källa: Socialstyrelsen, patientregistret.

Minskning av självmord bland unga

Antalet självmord exklusive oklar avsikt bland unga i åldern 13–24 år var 7,7 per 100 000 invånare år 2022. Det är den lägsta noteringen sedan mätningarna började 2011. Minskningen beror huvudsakligen på att antalet självmord minskade i åldersgruppen 20–24 år, medan utvecklingen i stort sett är oförändrad i gruppen 13–19 år. Under hela mätperioden har antalet självmord varit större bland killar än bland tjejer. Antalet var 10,5 bland killar och 4,7 bland tjejer per 100 000 invånare år 2022. Högst antal självmord fanns bland män i åldersgruppen 30–64 år, där 21,2 per 100 000 invånare avled till följd av självmord under 2022.

KULTUR OCH FRITID

Fritiden är en viktig del i ungas personliga och sociala utveckling. Den kan bidra till hälsa, stärkt självkänsla och ge betydelsefulla relationer till vuxna utanför familjen. Här ges en inledande kortfattad bild av ungas deltagande i olika aktiviteter på sin fritid och hur det har utvecklats över tid.

Indikatorerna visar på följande:

- 72 procent av unga idrottar varje vecka på sin fritid.
- Andelen unga som idrottar i förening har minskat sedan 2007, men andelen som motionerar och idrottar är stabil. Tjejer med utländsk bakgrund idrottar och motionerar i lägre utsträckning än andra unga.
- Andelen unga som läser har minskat kraftigt sedan 2007 bland både killar och tjejer. De senaste åren har minskningen avtagit.
- 56 procent av unga är medlemmar i en förening. Det är vanligare att unga med svensk bakgrund är medlemmar i en förening jämfört med unga med utländsk bakgrund.

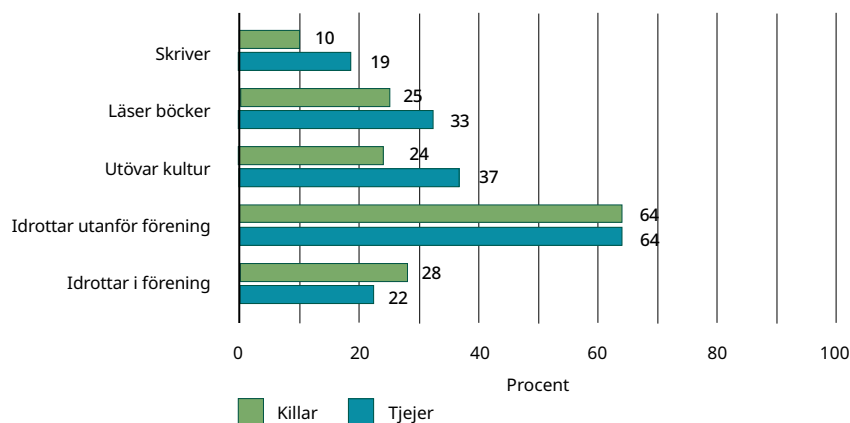
Idrott är en vanlig fritidsaktivitet bland unga

År 2021 uppgav 72 procent av unga i åldern 16–25 år att de idrottar på sin fritid varje vecka. Det är en betydligt större andel unga som uppgav att de idrottar utanför en förening än som uppgav att de idrottar inom en förening, 64,1 respektive 25,3 procent. En något större andel killar än tjejer uppgav att de idrottar inom en förening varje vecka. Däremot fanns det ingen skillnad mellan andelen killar och tjejer som uppgav att de idrottar utanför en förening varje vecka. Bland unga tjejer med utländsk bakgrund var andelen som idrottar inom eller utanför en förening varje vecka lägre än bland tjejer med svensk bakgrund. Bland killar fanns däremot ingen skillnad mellan unga med svensk respektive utländsk bakgrund.

Andelen unga som är medlemmar i en förening är 55,9 procent. Tjejer med utländsk bakgrund är också medlemmar i en förening i lägre grad än tjejer med svensk bakgrund, 43,9 respektive 57,5 procent. Det finns däremot ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan killar med svensk respektive utländsk bakgrund.

År 2021 uppgav 30,6 procent av unga i åldern 16–25 år att de utövar någon form av kultur varje vecka. Ungefär en lika stor andel uppgav att de läser böcker varje vecka och knappt 15 procent uppgav att de skriver varje vecka. Tjejer uppgav i större utsträckning än killar att de utövar kultur, skriver och läser böcker varje vecka. Det fanns inte någon skillnad mellan andelen unga med svensk respektive utländsk bakgrund som uppgav att de utövar kultur varje

vecka eller andelen som uppgav att de skriver varje vecka. Däremot uppgav unga med utländsk bakgrund i större utsträckning än unga med svensk bakgrund att de läser böcker varje vecka, 34,6 respektive 27,5 procent. Se figur 2.15.

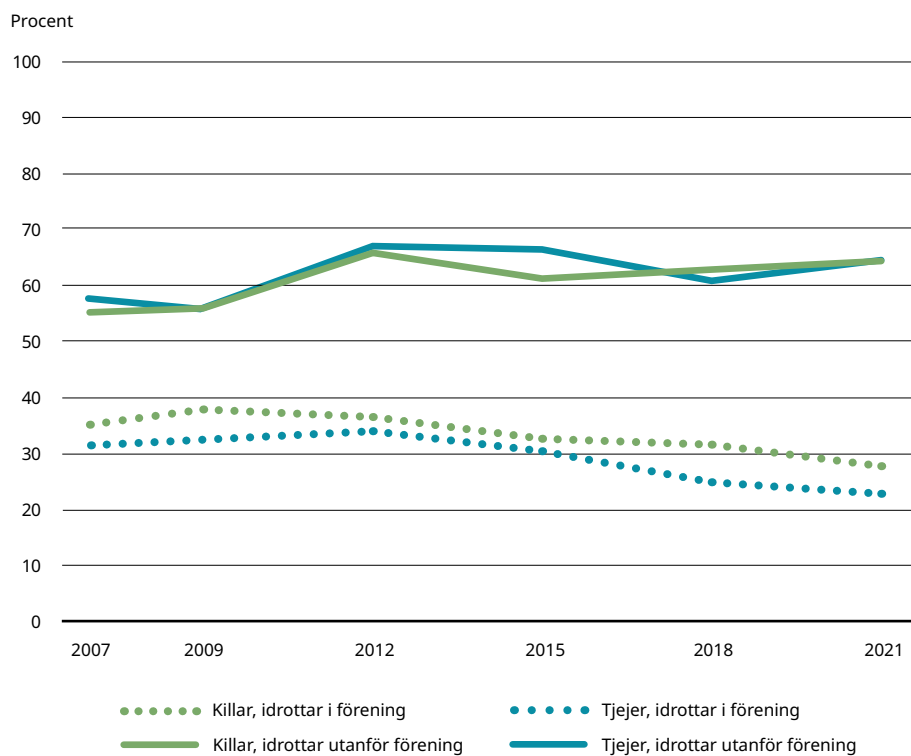
Figur 2.15 Andel unga 16–25 år som uppgav att de deltar i olika aktiviteter på fritiden varje vecka eller varje månad, år 2021, efter kön. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Nationella ungdomsenkäten.

Ungas idrottande stabilt över tid

Andelen unga i åldern 16–25 år som uppgav att de idrottar utanför en förening varje vecka har legat på en förhållandevis stabil nivå under hela perioden 2007 till 2021. Andelen ökade något mellan 2009 och 2012, men har därefter minskat och stabiliserat sig på ungefär samma nivå som i början av mätperioden. Under hela perioden, bortsett från 2015, har andelen som uppgav att de idrottar utanför en förening varit ungefär lika stor för killar som för tjejer. Det finns inte någon signifikant skillnad mellan killar med svensk respektive utländsk bakgrund, däremot är det genomgående en lägre andel tjejer med utländsk bakgrund än tjejer med svensk bakgrund som uppgav att de idrottar utanför en förening varje vecka.

Andelen unga som uppgav att de idrottar inom en förening varje vecka har minskat under flera år. Mellan 2012 och 2021 har andelen minskat från 35,8 till 25,3 procent. Minskningen har ägt rum bland både killar och tjejer, oavsett bakgrund. Minskningen har dock varit större bland tjejer med utländsk bakgrund än bland övriga grupper, vilket har inneburit att skillnaderna mellan könen har ökat något de senaste åren. Se figur 2.16.

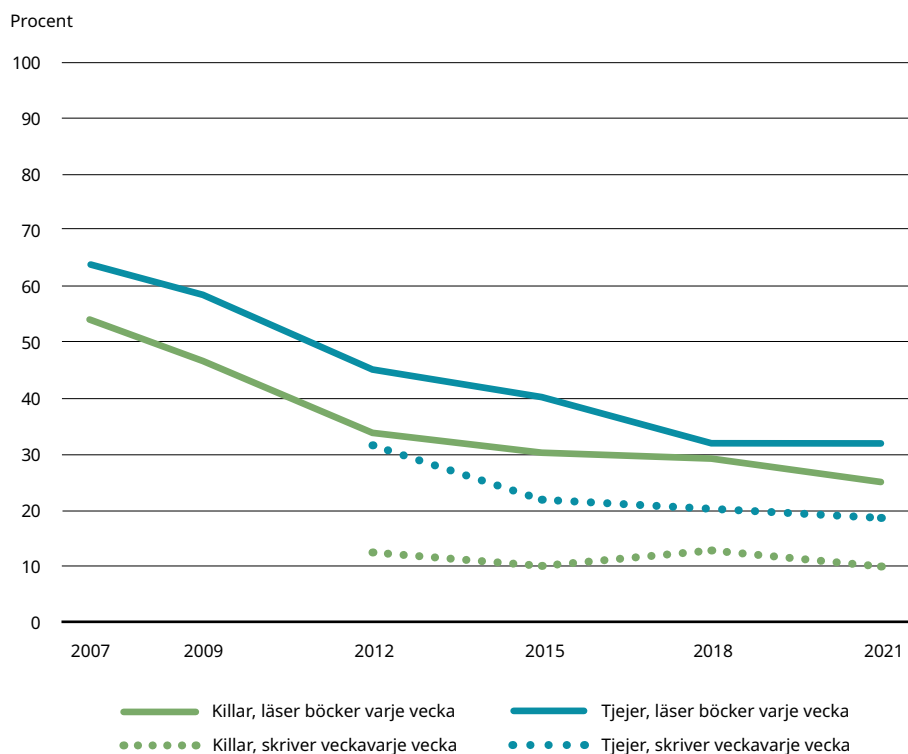

Figur 2.16 Andel unga 16–25 år som idrottar i en förening varje vecka samt andel unga som idrottar utanför en förening varje vecka, efter kön, år 2007–2021. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, nationella ungdomsenkäten.

Unga som läser har minskat över tid

Andelen unga i åldern 16–25 år som uppger att de läser böcker på sin fritid varje vecka har minskat drastiskt över tid. Mellan 2007 och 2021 har andelen nästintill halverats från 59,2 till 29 procent. Den största förändringen skedde mellan 2007 och 2012, därefter har minskningen avtagit något. Minskningen har varit större bland tjejer än bland killar. Det är dock fortfarande en större andel tjejer än killar som uppger att de läser böcker varje vecka. Utvecklingen har varit relativt likartad för unga med svensk respektive utländsk bakgrund. Även andelen unga som uppger att de skriver varje vecka har minskat de senaste åren. År 2012 var andelen 22,1 procent medan andelen var 14,6 procent 2021. Minskningen syns både bland unga med svensk bakgrund och unga med utländsk bakgrund. Under hela mätperioden har andelen som skriver varje vecka varit större bland tjejer än bland killar, men skillnaden mellan könen har minskat något över tid. Se figur 2.17.

Figur 2.17 Andel unga 16–25 år som läser varje vecka samt andel unga som skriver varje vecka, efter kön, år 2007–2021. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, nationella ungdomsenkäten.

Unga med utländsk bakgrund besöker fritidsgårdar och bibliotek i högre utsträckning

År 2021 besökte 4,1 procent av unga i åldern 16–25 år en fritidsgård eller ungdomens hus varje månad. Andelen är något större bland killar än bland tjejer, 5 respektive 3 procent. Andelen är också större bland unga med utländsk bakgrund än bland unga med svensk bakgrund, 8,9 respektive 2,9 procent. Det bör nämnas att unga i åldern 16–25 år inte är den primära målgruppen för dessa verksamheter utan unga i yngre åldrar, vilken kan förklara den låga andelen i denna åldersgrupp.

Drygt var femte ung i åldern 16–25 år besökte ett bibliotek varje månad under 2021. Fler tjejer än killar uppgav att de besöker ett bibliotek varje månad, 25,5 respektive 19,3 procent. Unga med utländsk bakgrund uppgav också i större utsträckning än unga med svensk bakgrund att de besöker ett bibliotek varje månad, 35,1 respektive 19,3 procent. Både andelen unga som besöker en fritidsgård eller ungdomens hus varje månad och andelen unga som besöker bibliotek varje månad minskade mellan 2018 och 2021, sannolikt till följd av pandemin. Minskningen har varit tydligast bland unga med utländsk bakgrund. För vidare läsning om pandemins effekter på ungas deltagande i fritidsaktiviteter, se MUCF:s rapport *Ung idag 2023:2. En fördjupad bild av ungas fritid* (2023d).

3

Avslutande diskussion

Många unga i Sverige idag har goda levnadsvillkor. De flesta unga går ut grundskolan med behörighet till gymnasiestudier och slutför en gymnasieutbildning på utsatt tid. De flesta unga lyckas också etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland unga har sjunkit till ungefär samma nivå som före pandemin, och andelen unga som varken arbetar eller studerar har minskat över tid. Även andelen unga som lever under ekonomiskt utsatta förhållanden har minskat något de senaste åren. Minskningen har varit särskilt påtaglig bland utrikes födda unga, vilket medfört att skillnaderna i ekonomisk utsatthet mellan inrikes och utrikes födda unga minskat.

Det finns dock fortfarande stora skillnader mellan olika grupper av unga, och det finns områden av ungas liv där levnadsvillkoren behöver förbättras för att det ungdomspolitiska målet ska bli verklighet. Utrikes födda unga möter fortfarande större utmaningar vad gäller studieresultat och etablering på arbetsmarknaden jämfört med unga som är födda i Sverige. Till exempel är andelen unga som saknar gymnasieutbildning fortsatt större bland utrikes födda än bland inrikes födda. Skillnaden har dessutom ökat de senaste åren till följd av att andelen utan gymnasiekompetens ökat bland utrikes födda killar. Arbetslösheten bland unga är också fortsatt mycket högre bland utrikes födda än bland inrikes födda. Utrikes födda unga är dessutom arbetslösa i längre perioder än unga som är födda i Sverige. Det är också mer än dubbelt så vanligt för utrikes födda att tillhöra gruppen unga som varken arbetar eller studerar. Andelen som lever under ekonomiskt utsatta förhållanden är fortfarande betydligt högre bland utrikes födda unga, även om skillnaderna har minskat mellan inrikes och utrikes födda.

De flesta unga i Sverige bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra. Andelen har dock minskat de senaste åren. Samtidigt har förekomsten av psykiska besvär i form av ångslan, oro och ångest ökat under lång tid, särskilt bland unga tjejer. Under 2022 syntes emellertid en liten nedgång av antalet nya fall av avsiktlig självdestruktiv handling och antalet självmord bland unga. Självordsförsök och självskadebeteende är dock fortfarande mycket vanligare bland tjejer än bland killar, medan det förhåller sig tvärtom när det gäller fullbordade självmord.

Antalet unga i åldern 13–24 år som avlider till följd av dödligt våld har ökat under flera år, i synnerhet bland killar. Antalet minskade tillfälligt bland killar under 2021, men är nu tillbaka på samma nivå som under 2020. Ungas utsatthet för brott är däremot i stort sett oförändrad sedan 2016. Vilken typ av brott som unga utsätts för skiljer sig dock åt. Killar blir oftare utsatta för våldsbrott, medan tjejer oftare utsätts för sexualbrott. Det är också betydligt vanligare att unga tjejer känner sig otrygga i sitt bostadsområde än att unga killar gör det.

I de allmänna valen 2022 minskade valdeltagandet bland unga för första gången på 20 år. Minskningen beror huvudsakligen på att valdeltagandet

minskade bland unga med utländsk bakgrund. Även andelen unga som nominerades och valdes till parlamentariska församlingar minskade. Minskningen av andelen unga bland förtroendevalda innebär att unga är kraftigt underrepresenterade i förhållande till andelen unga i befolkningen. Liksom tidigare år röstade tjejer i större utsträckning än killar, medan andelen som nominerades och valdes till förtroendeuppdrag var något större bland killar.

Resultaten från den nationella ungdomsenkäten visar att intresset för att idrotta och motionera är högt bland unga. Samtidigt visar resultaten att intresset för att göra detta i en förening har minskat under flera år, särskilt bland unga tjejer med utländsk bakgrund. Unga tjejer med utländsk bakgrund är den grupp som idrottar i minst utsträckning på fritiden, såväl i som utanför en förening. Resultaten visar även att läsningen bland unga mellan 16–25 år har minskat drastiskt över tid, men minskningen har avtagit något de senaste åren. Minskningen har varit större bland tjejer än bland killar. Det är dock fortfarande en större andel tjejer än killar som uppger att de läser böcker varje vecka.

Ungas situation på arbetsmarknaden har förbättrats och skillnader mellan unga minskat

Arbetsmarknadsläget för unga har varit fortsatt starkt under 2023. Arbetslösheten bland unga i åldern 16–24 år har minskat jämfört med 2022. Likaså har mediantiden i arbetslöshet och andelen unga som varit sammanhängande utan arbete i mer än tre månader minskat under samma period. Även andelen unga som varken arbetar eller studerar har minskat något över tid. Utvecklingen är särskild tydlig för utrikes födda unga, där andelen arbetslösa har mer än halverats sedan 2017. Den förbättrade situationen på arbetsmarknaden återspeglas också i att andelen unga som lever under ekonomiskt utsatta förhållanden har minskat de senaste åren, särskilt bland utrikes födda killar.

Trots det förbättrade arbetsmarknadsläget kvarstår fortfarande betydande skillnader mellan olika grupper av unga. Både arbetslösheten och andelen som varken arbetar eller studerar är generellt högre bland killar än bland tjejer. Utöver skillnader mellan killar och tjejer finns tydliga skillnader mellan inrikes och utrikes födda unga. Arbetslösheten är betydligt högre för utrikes födda unga jämfört med unga födda i Sverige. Utrikes födda unga är även arbetslösa i längre perioder. Det är också mer än dubbelt så vanligt för utrikes födda att tillhöra gruppen som varken arbetar eller studerar.

Det faktum att utrikes födda unga i lägre grad än unga födda i Sverige har en fullbordad gymnasieutbildning kan delvis förklara deras överrepresentation bland de arbetslösa och bland de som varken arbetar eller studerar. Samtidigt är utrikes födda tjejer överrepresenterade i gruppen som varken arbetar eller studerar, trots att de i högre grad än utrikes födda killar klarar grundskolan, uppnår behörighet till gymnasiet och blir behöriga till studier inom universitet eller högskola. Det finns flera faktorer som hindrar eller försvårar utrikes

födda tjejeers möjligheter på arbetsmarknaden. I rapporten *Unga utrikes födda kvinnors etablering i arbetslivet* (MUCE, 2021) lyfts bland annat fram att utrikes födda tjejeer i större utsträckning än andra unga är föräldralediga och i mindre utsträckning tar del av insatser och stöd som ska leda till arbete. En annan hindrande faktor som lyfts fram är att utrikes födda tjejeer möter diskriminering i arbetslivet. Att öka utrikes födda tjejeers inträde på arbetsmarknaden är således fortfarande en angelägen jämställdhetsfråga.

Sammanfattningsvis såg arbetsmarknadsläget för unga bra ut under 2023, men förväntas försämrats under kommande år. Arbetsförmedlingens prognoser pekar på att arbetslösheten kommer att öka något under 2024 och 2025 i takt med att efterfrågan på varor och tjänster minskar. En grupp som riskerar att drabbas särskilt hårt av den vikande konjunkturen är unga som saknar fullständig gymnasieutbildning (Arbetsförmedlingen, 2023). Det är därför av stor vikt att öka andelen unga som fullföljer sin gymnasieutbildning. Det är också viktigt att erbjuda koordinerade insatser för unga som står långt ifrån arbetsmarknaden

Ungas valdeltagande har minskat bland unga med utländsk bakgrund

I val till kommun-, regionfullmäktige och riksdag minskade valdeltagandet bland unga i åldern 18–24 år, liksom bland övriga befolkningen. Även om minskningen i valdeltagandet bland unga totalt sett är förhållandevis liten, är det problematiskt att den långvariga positiva utvecklingen av ungas valdeltagande brutits, och att minskningen är ojämnt fördelad bland unga. Minskningen i valdeltagandet beror nämligen nästan helt på en minskning i valdeltagandet bland unga med utländsk bakgrund, där valdeltagandet i riksdagsvalet minskat från 74 procent 2018 till 64 procent 2022. Bland unga med svensk bakgrund låg valdeltagandet kvar på samma nivå som föregående val. Medan det alltså inte skett ett stort tapp i valdeltagande för gruppen unga som helhet, är ett tapp på 10 procentenheter bland unga med utländsk bakgrund mellan två val anmärkningsvärt stort. Ett minskat valdeltagande ger en tydlig indikation på att det finns någon typ av hinder att rösta som särskilt påverkat unga med utländsk bakgrund.

Förändringen av vallagen inför 2022 års val innebar en delvis förändrad röstningsprocess, vilket bidrog till köer på vissa håll. Detta har pekats ut som en möjlig förklaring till det minskade valdeltagandet generellt i befolkningen. Hittills har en studie undersökt om köer i samband med röstning bidrog till minskat valdeltagande. Studien konstaterar att det kan ha påverkat i en liten utsträckning, men att det inte kan förklara minskningen fullt ut eftersom minskningen också skett där det inte rapporterats om köbildning (Cronert & Österman 2023). Det är alltså troligt att andra, än så länge okända, faktorer påverkat valdeltagandet, främst bland utrikes födda och personer med utländsk bakgrund.

Även andelen unga som har nominerats och valts till förtroendeuppdrag i kommun-, regionfullmäktige och riksdag har minskat i valen 2022. Den största

minskningen i andelen valda unga skedde mellan 2014 och 2018, medan andelen unga som nominerats fortsatt har minskat mellan 2018 och 2022. Det finns också en skillnad mellan killar och tjejer, där andelen tjejer är lägre än andelen killar.

MUCF menar att det behövs mer kunskap om vilka faktorer som påverkat förändringen i valdeltagande för att kunna utforma mer träffsäkra insatser för att minska skillnaderna mellan unga med svensk och utländsk bakgrund. Det behövs även insatser för att komma till rätta med skillnaderna mellan killar och tjejer i valdeltagande och bland förtroendevalda. Sedan tidigare finns kunskap om att skolan spelar en viktig roll i att öka jämlikheten i ungas demokratiska delaktighet. MUCF ser därför som angeläget att stärka skolans demokratiarbete, vilket också Kommittén demokratin 100 år lämnat som rekommendation till regeringen (SOU 2022:28). MUCF menar även att det är viktigt att myndigheten fortsatt arbetar med att stärka ungas delaktighet i demokratin långsiktigt och att ett sådant uppdrag skrivs in i myndighetens instruktion.

Utsatthet för våldsbrott vanligare bland unga

Medan det ska konstateras att det fortsatt är ovanligt att unga utsätts för dödligt våld, är antalet unga killar som avlider till följd av dödligt våld högre jämfört med för 10 år sedan. Det är också vanligare att killar avlider till följd av dödligt våld jämfört med män i åldern 30–64 år. Ökningen av killar som avlider till följd av dödligt våld sammanfaller med en uppgång av dödligt våld av och gentemot unga i den kriminella miljön (Brå 2020). Vidare konstaterade Brottsförebyggande rådet (Brå) att barns utsatthet inom de kriminella nätverken är ett betydande samhällsproblem (Brå 2023).

Den större utsattheten för våldsbrott bland unga jämfört med den vuxna befolkningen är samtidigt bredare än det dödliga våldet. Tjejer och killar är i högre utsträckning utsatta för misshandel och sexualbrott än kvinnor och män i åldrarna 30–64 år. Särskilt stor är skillnaden mellan tjejer och kvinnors utsatthet för sexualbrott, 25 jämfört med 5 procent. Skillnaden är också stor mellan killars och mäns utsatthet för misshandel, 9 jämfört med 3 procent. Killar är också i högre utsträckning än män utsatta för personrån. Det är också problematiskt att det inte sker någon tydlig förbättring över tid, utan att unga under en lång tid utsätts för våld i högre utsträckning jämfört med den äldre befolkningen (se även Ungdomsstyrelsen 2013).

Nationella trygghetsundersökningen, undersöker även den upplevda otryggheten i befolkningen. Bland unga, 16–24 år, var andelen som känt sig otrygga i sitt bostadsområde 31 procent under 2023. Det är betydligt vanligare att tjejer känner sig otrygga i sitt bostadsområde än att killar gör det. Andelen unga som känt sig otrygga har legat stabilt mellan 2017 och 2023. Eftersom otrygghet, skjutningar och sprängdåd haft stort fokus i media under 2023 kan resultatet ses som oväntat. Då underlaget samlades in tidigt under 2023, kan det vara så

att tryggheten bland unga påverkats senare under året. Det gör 2024 års resultat särskilt intressant att följa upp.

Det finns redan idag ett stort fokus på insatser för att stävja kriminalitet och organiserad brottslighet. Exempelvis har regeringen lagt fram förslag om förlängda minimistraff för brott som möjliggör skjutningar och sprängningar (Prop. 2023/24:33) och möjlighet till preventiva vistelseförbud (Prop. 2023/24:57). Insatser såsom en ny förverkandelagstiftning (SOU 2021:100), utökade möjligheter till kameraövervakning (Dir. 2023:182) och utökade möjligheter för visitering (Ds. 2023:31) är under utredning. MUCF vill lyfta behovet av preventiva insatser som förebygger risken att unga hamnar i kriminalitet och utsätts för våld. Förslag på förebyggande insatser har bland annat lagts fram i trygghetsberedningens delbetänkande (SOU 2022:67). Exempelvis lyfts behovet av att tidigt identifiera och ha en strukturerad samverkan kring unga i riskzonen, men även att tidigt arbeta med barn, unga och föräldrar för att förebygga destruktiva maskulinitetsnormer. Även breda insatser för att skapa goda uppväxtvillkor genom stöd till föräldrar, en bra förskola och skola samt goda förutsättningar till en meningsfull fritid är viktiga verktyg för att minska risken att unga hamnar i kriminalitet (SOU 2022:67, se även Brå 2023).

Ungas psykiska ohälsa en fortsatt utmaning

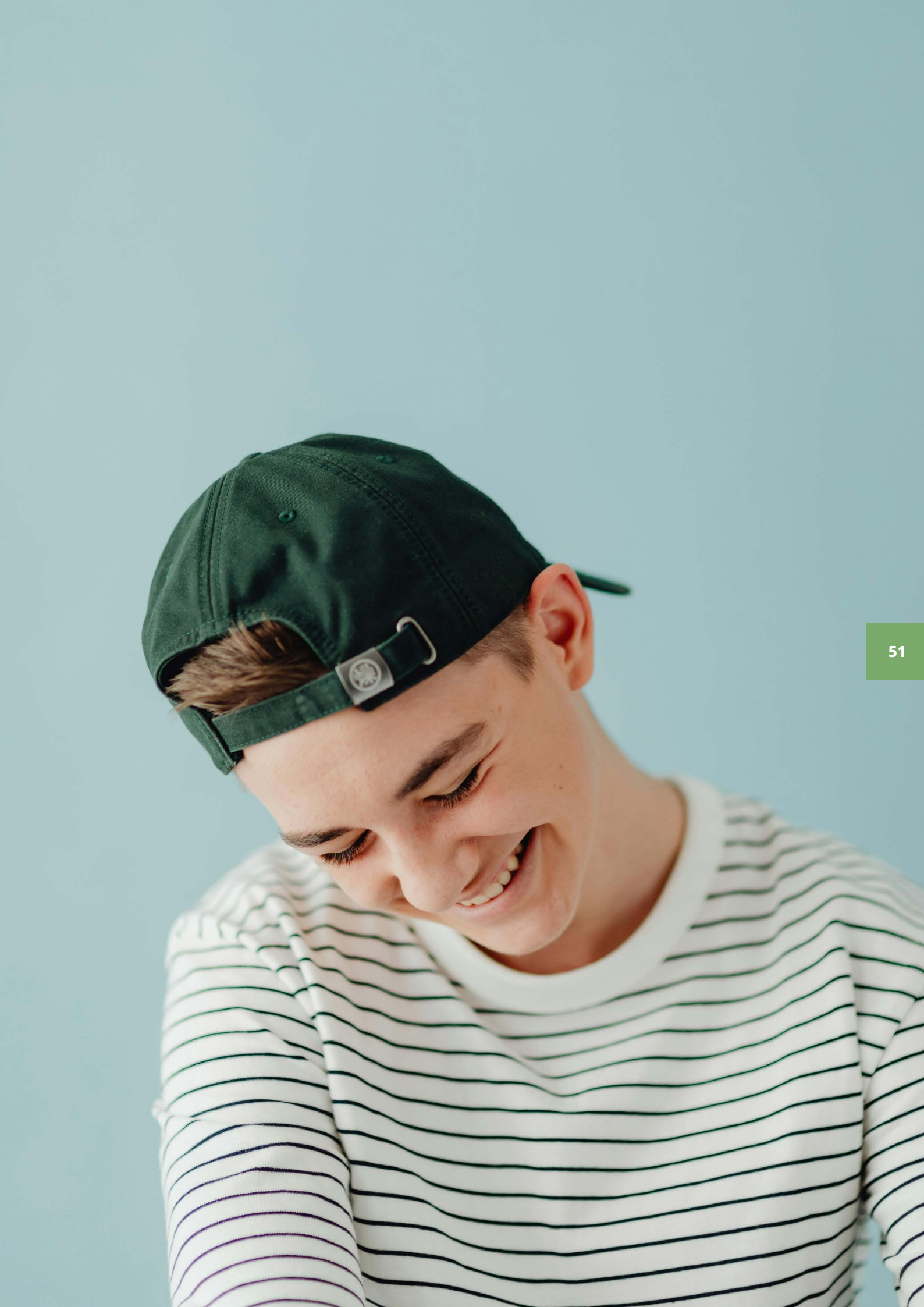
De flesta unga tycker att de har en god hälsa. Närmare 8 av 10 unga i åldern 16–24 år svarade att de hade en bra eller mycket bra hälsa år 2022. Andelen har dock minskat de senaste åren, och ligger nu på den lägsta nivån hittills sedan mätningarna började 2010. Under hela mätperioden har andelen som uppger att de har en god hälsa varit lägre bland tjejer än bland killar. Skillnaden mellan könen har dock ökat något de senaste åren till följd av en större minskning bland tjejer.

Även om de flesta unga bedömer sin hälsa som god uppger samtidigt mer än hälften av unga i åldern 16–24 år att de besväras av psykiska symtom i form av ångslan, oro eller ångest. Särskilt hög är andelen bland tjejer med svensk bakgrund, där uppger drygt tre av fyra psykiska besvär. Det kan jämföras med 44,5 procent bland killar med svensk bakgrund. Resultaten från 2022 års undersökning är dessvärre inte helt jämförbara med föregående års undersökningar på grund av byte av datainsamlingsmetod i Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). Siffrorna för 2022 ligger dock väl i linje med de senaste årens trend med ökande psykiska besvär bland unga.

Under 2021 skedde en kraftig ökning av andelen unga tjejer i åldern 13–19 år som vårdats för en avsiktlig självdestruktiv handling. Den senaste mätningen 2022 visar dock tecken på att denna utveckling har avstannat, men nivån är fortfarande oroväckande hög. I övriga grupper minskade antalet fall av avsiktlig självdestruktiv handling under 2022. Ökningen av självskador bland unga tjejer har väckt farhågor om att antalet självmord kan komma att öka i denna grupp eftersom det finns ett tydligt samband mellan självskada och fullbordat

själv mord längre fram (Socialstyrelsen 2022). I den senaste statistiken från 2022 syns dock ingen ökning av självmord bland unga tjejer, utan tvärtom en liten minskning jämfört med 2021. Minskningen beror dock framför allt på att antalet självmord har minskat i åldersgruppen 20–24 år medan utvecklingen har varit i stort sett oförändrad i åldersgruppen 13–19 år. Ett liknande mönster kan ses bland killar, men med skillnaden att fler killar än tjejer begår självmord.

Det är angeläget att fortsätta följa utvecklingen kring självskador och självmord bland unga. Liksom MUCF och Folkhälsomyndigheten lyft i kartläggningen av ungas psykiska hälsa (2023a) är det viktigt att stärka och utveckla arbetet att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och självmord bland unga samt förbättra tillgängligheten till vård och omsorg för unga med psykisk ohälsa. I underlaget till den nationella strategin för psykisk ohälsa och suicidprevention listas flera insatsområden som är viktiga för att främja barn och ungas psykiska hälsa. Insatser för goda levnadsvillkor under uppväxten har betydelse för att främja ungas psykiska hälsa, såsom en trygg uppväxtmiljö, en meningsfull fritid och förutsättningar att klara skolan. Även ett ökat fokus på skolans hälsofrämjande roll, ungas digitala uppväxtmiljö och tillgång till stödinsatser som motsvarar ungas behov lyfts fram som viktiga insatsområden (Folkhälsomyndigheten 2023). För att förbättra den psykiska hälsan bland unga är det både viktigt med förebyggande insatser som riktar sig till unga generellt och stödinsatser som särskilt riktar sig till unga som har psykisk ohälsa.

4

Referenser

Brå (2023). *Skolfaktorerens betydelse för om ungdomar begår våldsbrott. En statistisk analys utifrån Skolundersökningen om brott*. Kortanalys 4/2023. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Cronert, A. & Österman M. (2023). "Köer och valdeltagande i de allmänna valen 2022." *Statsvetenskaplig tidskrift*. 125(4).

Ds. 2023:31. *Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott*.

Folkhälsomyndigheten (2023). *Underlag till nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention Slutredovisning av regeringsuppdrag 2023*. Solna: Folkhälsomyndigheten.

Kommittédirektiv 2023:182. Tilläggsdirektiv till 2023 års kamerabevakningsutredning (Ju 2023:01).

MUCF (2021). *Unga utrikes födda kvinnors etablering i arbetslivet. En analys av hinder och möjligheter*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

MUCF (2023a). *Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

MUCF (2023b) *Fokus 23 – Olika villkor för etablering*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

MUCF (2023c). *Ung idag 2023:1. En sammanfattad bild av ungas levnadsvillkor i Sverige*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

MUCF (2023d). *Ung idag 2023:2. En fördjupad bild av ungas fritid*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

MUCF (2024). *Ung idag 2024:2. En fördjupad bild av ungas inflytande och delaktighet*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

Regeringens proposition 2013/14:191. *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*.

Regeringens proposition 2023/24:33. *Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten*.

Regeringens proposition 2023/24:57. *Preventiva vistelseförbud*.

Regeringens skrivelse 2020/21:105. *Ungdomspolitisk skrivelse*.

SOU 2021:100. *En ny förverkandelagstiftning.*

SOU 2022:28. *Vår demokrati – värd att värna varje dag.* Betänkande av kommittén Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati.

SOU 2022:67. *Vägar till ett tryggare samhälle. Kraftsamling för barn och unga.* Delbetänkande av Trygghetsberedningen.

Socialstyrelsen (2022). *Ökning av nya fall av avsiktlig självdestruktiv handling bland flickor under pandemiåret 2021.* Art.nr. 2022-10-8154. Stockholm: Socialstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2013). *Unga och våld – en analys av maskulinitet och förebyggande verksamheter.* Ungdomsstyrelsens skrifter 2013:1. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Bilaga 1

Nationella ungdomsenkäten

Den nationella ungdomsenkäten är en återkommande enkätundersökning som har gått ut till unga i åldersgruppen 16–25 år ungefär vart tredje år sedan 2004. Totalt har undersökningen genomförts vid sju tillfällen (se tabell B.1). Enkäten har vid samtliga undersökningstillfällen skickats till ett slumpmässigt urval av unga i åldrarna 16–25 år. Urvalsstorleken har varierat mellan 4 500 och 6 000 i de sex första undersökningssomgångarna. År 2021 ökades urvalet till 12 000 personer. Svarsfrekvensen har varierat mellan 43 och 65 procent. År 2021 var svarsfrekvensen för undersökningen 50 procent. Resultaten från undersökningen är generaliserbara till gruppen unga i stort.

Tabell B.1 Antal personer i urval samt svarsfrekvens, nationella ungdomsenkäten, 2004–2021

	2004	2006*	2008**	2012	2015	2018	2021
Ålder	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25
Antal i urvalet	5 000	6 000	6 000	4 500	5 000	5 000	12 000
Antal svarande	3 240	2 867	2 951	2 251	2 169	2 306	5 997
Svarsfrekvens netto (procent)	65	48	49	50	43	46	50

Kommentar: * Undersökningen genomfördes november 2006 till januari 2007.
** Undersökningen genomfördes november 2008 till maj 2009.

I rapporten kommer flera indikatorer inom områdena inflytande och representation samt kultur och fritid från den nationella ungdomsenkäten. Enkäten ligger också till grund för samtliga resultat i rapportens andra del, om ungas tillgång till fritidsaktiviteter.

Ett problem alla typer av enkätundersökningar är svarsbortfall i det representativa urvalet. Bortfallet blir särskilt problematiskt om det är ojämnt fördelat mellan olika grupper av unga. Skevhet i bortfallet gör att resultaten från de statistiska skattningarna riskerar att bli missvisande och inte återspeglar gruppen unga på ett korrekt sätt. Bortfallet bland enkätsvaren är större bland killar än tjejer och i åldrarna 20–25 år. Alla resultat har genomgående viktats utifrån juridiskt kön (kvinna eller man) och ålder (16–18 år, 19–21 år och 22–25 år).

Ett annat problem med enkätundersökningar generellt är olika typer av missvisande svar. Med detta menas att personer av någon anledning svarat på ett sätt som inte speglar verkligheten. Missvisande svar behöver nödvändigtvis inte påverka resultaten nämnvärt, men riskerar att göra det. Framför allt blir resultat mer känsliga för mindre grupper och frågor där det handlar om att mäta väldigt låga (eller väldigt höga) andelar. För att säkerställa att enkäten är tillförlitlig genomför MUCF en kontroll av datakvaliteten. Det görs genom en systematisk kontroll där svarande med svarsmönster som kraftigt avviker från vad som kan förväntas plockas bort från resultaten. Det kan till exempel handla om att en person genomfört enkäten på orimligt kort tid eller att personen varit inkonsekvent i hur hen svarat på kombinationer av frågor med en mycket hög grad av samvariation. Det är 281 svarande av 5 997 totalt som har plockats bort från enkäten till följd av denna systematiska kontroll.

HÄR VÄXER KUNSKAP FRAM

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

